ELEMENTA LOGICÆ.

IN

Gratiam ſtudioſæ Juventutis

IN

Academia *Oxonienſi.*

Authore *Edovardo Brerewood*, olim Collegii *Æneanaſenſis* alumno digniſſimo.

LONDINI,

Excudebat *Milo Fleſher*, Impenſis *Ric. Davis*, Bibliopolæ *Oxonienſis*, 1684.

LOGICÆ

IN

Gratiam studiosæ Juventutis

IN

Academia Oxoniensi.

Authore Edwardo Brerewood, ob. Collegii Aquarii Sociis alumno dignissimo.

LONDINI,

Excudebat Mio Flybert Impensis Rio Dodd, Bibliopolæ Oxoniensis, 1634.

Ad Florentissimam *Juventutem Academiæ* OXONIENSIS PRÆFATIO.

VEritatem in puteo latentem non inconcinnè finxit Antiquitas. Nam postquam mens humana per lapsum fuit depravata, clarum hoc, & ab ipso lucis fonte petitum jubar, ulteriùs sustinere non potuit, scintillulas tantùm & stricturas quasdam pristinæ suæ puritatis in se retinuit. Hinc tot exercitatissima ingenia in rerum causis miserè cespitant, & in errorum scopulos, per cognatas rebus apparentias impingunt navem: Hinc est, quòd tantæ sint appetitûs à recto, intellectûs à vero deviationes: hinc est quòd veritatis lucem non amisimus potiùs quàm retinemus. Huic tam periculoso morbo plures plura excogitârunt medicamina, sed eo infœliciùs, quò remedia plerumque tardiora sint quàm mala, & expeditiores hi medici in luctum fuerint quàm in medelam, ut qui misereri magis nôrint humanæ sortis, quàm nostræ imbecillitati suppetias ferre.

Atque hic de omni remedio conclamatum putâssent mortales, nisi mentem nostram tot modis læsam & impeditam, in se recepisset Logica resarciendam: quæ cùm rationem de curuli suo deturbatam, & falsitatum inquinamentis fœdissimè deformatam cerneret, nullum non movebat lapidem, quò huic divinæ auræ portioni, suus honos venustásque

tásque constaret sua. Ita enim nos in cognitionem rerum pulcherrimarum arrexit, sic consopitam rationis favillam in purissimam flammam excitavit, ut nihil turbidi vel fumosi tantam possit claritatem devitiare. De igne Vestali *me-*
Plut. *morat* Plutarchus, *quòd si casu aliquo*
in vit. *extingueretur, eundem non liceret ab a-*
Numæ *lio igne, utpote impuro, accendere, sed à solari radio repetenda est tam defæcatæ flammæ renovatio: nec extinctam hanc rationis & morientem lucem, à quovis licet igne redintegrare; Logices unius jubar (si purè accendi vult) est admovendum. Quin & conceptus veritati rerum conformat semper, sæpe adæquat, neque priùs desinit comitem se nobis exhibere quàm in naturæ recessum nos intromittendos curaverit, ubi veritatis lampade sic collustrata cernemus omnia, ut nec latebit quod obscurum, nec distrahet quod incertum, nec obruet quod profundum. Logices ergò muneri tribuendum est, quòd in rebus veritatem disquirere simul possimus & assequi, cujus flamine qui verè plenus est,*
Ovid. Factus olor niveis pendebit in aere
Meta. pennis, *quandámque videbitur cum Deo cognationem & necessitudinem contraxisse. Veritas enim sic Deo essentialis est (quod scitè Philosophi observârunt) ut si visibili formâ se nobis repræsentare statuisset, indueret lumen pro corpore, veritatem assumeret pro anima.*

Cùm verò reliquæ Logicæ partes suum habeant peculiarem usum & dignitatem, tum hæc quæ in præsenti

præsenti tractatu continetur, palmam cæteris præferre, imò præripere videtur. Discursus enim dirigit & informat, argumentorum formulas subministrat, Tyrones minùs exercitatos, ad disputationis praxin instruit, & ad ipsos literarum apices præsternit viam. Et cùm rectum sit index sui & curvi, veritatem proponit argutiolis, Sophismatúmque quasi tricis irretitam, è quibus tamen ipsam eluctatam cernas, & ab omni grypho feliciter evolutam. Infinitus essem, si singula percurrerem, & pro dignitate subjecti fusiori tesserâ dilatarem; abundè mihi feciſſe videor, si strictim & summam cutem stringam tantùm, ut qui rem hîc attendam, non instruam orationem. Quantum vobis (selectissima Juventus Musarúmque ingenua proles) tractatus hic suppeditabit subsidii, verborum compendio dici non potest, usu magis & observatione deprehenditur. Tum demum hujus utilitatem percipietis plenius cùm ad agones literarios vosmet serio accingatis, & in palæstram non tanquam bos ad cerôma, sed velut instructi pugiles descendatis. Nisi ergò ignorantiæ socordiæq; litare habeatis in animo, & cum Phyrronîis *philosophis nihil vos videre aut cognoscere arbitremini, ut qui tutius fore statuatis, dubitare de rebus, quàm scire, huc accedite, & in amplexus virginis tam castæ ruite. Non est mihi (credite) tantæ severitatis, quin amasios quos non allicit patiatur: si qui verò sint, qui suis monitis gerant morem, & in placitis tantæ* Directricis *suaviter conquiescant, hos veluti* Ariadnæo *filo in scien-*

tiæ

tiæ thesauros introducit, ubi rationem è cathedra differentem, passionem subsidentem fundo, ipsámque mentem terrena supervolantem, uno quasi intuitu videre licet. Ex hoc fonte ebulliunt rivuli, qui tanquam mamillæ Palladis, *lacte fluunt & vino, unde habeat infantulus literarum quod possit exugere, fortis quod haurire. Sed frustrà in hoc scrineo reconduntur gazæ, nisi & intromittuntur qui accipiant, & egrediantur qui distribuant. Ingredimini ergo (Musarum deliciæ) & modestiâ, ut par est, manu, quos fructus ostendit carpite: neque tamen ita in re aliena prodigos vos esse velim, ut quæ conceduntur vobis in usum trahatis ad luxuriem. Hortulani permittunt peregrinos hìc illic flores legere, sed si lasciviant in ramos, si plantas evellant & eradicent, hos persequuntur ut latrones, non patiuntur ut advenas.*

Quòd si adeò tenellæ quorundam sint & molliusculæ aures ut siccos Logices terminos ferre non possint, sed velut admotâ camarinâ, ad duriora quæque nauseent vocabula, eos ego monitos velim, hæc alio dicendi genere non potuisse explicari; doceri quidem possunt, ornari non possunt. Cùm enim omnis oratio vel ad ὄφελος dirigatur, vel ad ἡδονὴν, illa ad movendos affectus elegantias aucupatur, hæc ut instruat mentem, rebus adaptat voces, neq; solicita est quàm ornatè, sed quàm significanter animi possit sensa exprimère, annon is ad ludibrium affectaret eloquentiam qui Logicam tropis adornare pruriret, stomachumq; tibi avidum illuderet condimentis? Expediant mihi definitiones, divisiones,

nes, distinctiones, figuris, floribusque depictas, & perpendant secum, quam tandem utilitatem ex hujusmodi siliquis sint percepturi. Annon hoc est cum Indis, margaritas aurique globulos de naribus & labiis pendere, & membris hujus curaturæ nescíis, ridiculè ornatum adaptare? Adeone vero auribus inserviendum est, ut nullæ salivæ nostræ possint arridere, nisi quæ metaphoras sapiant, & desitura sint in concentum? Quanto satius est Lysiæ *hic stilum* Platonis *anteferre facundiæ, de quibus sic censuit* Favorinus *apud* Gellium; *ut si ex* Platonis *oratione aliquid demas mutésve, de elegantia tantum detraxeris, si ex* Lysiæ, *de sententia. Faciant ergo authori delicti sui gratiam* Ciceroniani *& Rhetorculi, si in materia elegantiarum non capaci, vocibus utatur siccioribus, quásque in* Cicerone *suo passim non reperiant. Impingent fortè in verba incompta, & horridula, quæ tamen si propriori oculo intueantur,* Bruti *baculo quod* Apollini *parabat offerre invenient non dissimilia, cujus intus solidum aurum corneo velabatur cortice. Meminerint, etiam in epulis suum acrimoniæ constare usum, & acerbiora tantum abest ut displiceant, ut nonnunquam stomachum excitent & in novum erigant appetitum,* Nec cibus ipse juvat morsu fraudatus aceti. Aul. Gel. *l.* 2. *cap.* 5. Liv. *l.* 2. Mart. *Epigr.*

Hunc igitur libellum, in rem vestram visum est donare typis; non prurigine quadam vexandi prælo, neque ut Authori opus hoc posthumum

mum famam aliquam aut existimationem conciliaret, (non enim adeò eviluit in rep. literaria tanti viri nomen, ut ex adolescentiæ suæ nucibus & lusu posteritatis gratiam emendicaret) sed ut studiosa juventus his velitationibus eo usque assuesceret, donec ad arma magìs stataria possit descendere. His accedit, quòd in hujus libelli transcriptionibus multum olei & sudoris impendebant juniores, bonásque horas, quas in medullam collocarent, miserè prodigebant in cortices. Tanto labori, ex hujus tractatûs impressione tandem visum est succurrere, ut sublatis qui in manuscripta exemplaria irrepserint erroribus, correctus, limáque severiori castigatus, in lucem prodiret. Favete ergò, Academici, imò & fovete partum hunc orbatum patre; vultus sanè paternos haud obscurè refert, eóque magìs in clientelam vestram dignus est ut recipiatur, quò minùs indigeat. Quòd si opellam hanc eo quo studiosos decet candore tractaveritis, alias etiam venerandi Capitis lucubrationes expectate, quæ limam, & lucem, addo & censuram magìs ferent. Vos interim his fruamini, clarissimique viri famam eo studio colite, quo ille neglexit. Neque jam (ut rari cujusque fatum est) ideò vilescant, quia communicantur & sunt in promptu, nec tam salutaris aquæ satietas vos capiat quòd facilis detur ad hos fontes recursus. Istud pro te, libelle, lectori ausim spondere, quòd ejus, quam in te impendet, operæ non sit

cariturus.

carituras fructu, ---si candidus aure, Mart.
Et matutinâ si tibi fronte venit. *Epigr.*

Guilielmus Baker, *Oxon.*

Academiæ alumnus.

INDEX.

INDEX.

SECTIO. I.

DE definitione propositionis.

Sect. II. In qua dubitationes resolvuntur.

Sect. III. De propositionibus, & inprimis de Nomine.

Sect. IV. De altera propositionis parte, Verbo.

Sect. V. De Divisione propositionis secundum substantiam, & de definitione Categoricæ propositionis.

Sect. VI. In qua dubitationes resolvuntur.

Sect. VII. De triplici materia Categoricæ propositionis.

Sect. VIII. De divisione propositionis secundum quantitatem, & ejus explicatione.

Sect. IX. In qua dubitationes resolvuntur.

Sect. X. De divisione propositionis secundum qualitatem rei, & ejus expositione.

Sect. XI. De Divisione propositionis secundum qualitatem vocis.

Sect. XII. De triplici interrogatione propositionis.

Sect. XIII. De accidentibus Categoricæ propositi-

propositionis, & primò de oppositione, ejúsque legibus.
Sect. XIV. De oppositorum legibus.
Sect. XV. In qua dubitationes resolvuntur.
Sect. XVI. De Æquipollentia propositionum.
Sect. XVII. De Æquipollentiæ Regulis.
Sect. XVIII. Dubitationes resolvuntur.
Sect. XIX. De conversione Propositionum.
Sect. XX. De tribus Conversionis modis.
Sect. XXI. Dubitationes resolvuntur.
Sect. XXII. De propositione hypothetica.
Sect. XXIII. De propositione Modali.
Sect. XXIV. De accidentibus modalis propositionis.
Sect. XXV. De argumentatione.
Sect. XXVI. De reductione Syllogismorum.
Sect. XXVII. De Enthymemate.
Sect. XXVIII. De Inductione.
Sect. XXIX. De Exemplo.

ELEMENTA.

ELEMENTA LOGICÆ.

SECTIO I.

De definitione Propositionis.

Propositio est oratio indicativa, congrua & perfecta, verum vel falsum sine ambiguitate significans.

Quæ definitio constat genere, & accidentium cúmulo.

Genus est *Oratio*. Oratio autem nihil est aliud quàm vox complexa ad placitum significans.

Nota enim quòd vox est duplex,
- Incomplexa vel simplex, quæ unam rem significat, ut homo.
- Complexa, quæ ex duabus vel pluribus vocibus constitit, ut homo est animal; hæc autem est oratio.

Differentia autem quinque proprietates includit. Nempe 1. ut sit indicativa. 2. ut congrua, 3. ut perfecta, 4. ut verum vel falsum enuncians, 5. ut sine ambiguitate.

1. *Indicativa.* Propositio indicativa bifariam

- Grammatica; quia effertur per verbum indicativi modi.
- Dialectica; quia indicat aliquid esse vel non esse. Ut hæc propositio, *Socrates* est Philosophus, indicat aliquid esse: hæc verò, homo non est equus, indicat aliquid non esse.

2. *Congrua.* (1.) ritè instituta & compacta, secundum Grammaticorum regulas; ideo hæc oratio, *Cicero* est vir doctus, non est propositio.

3. *Perfecta.* Nota enim quòd duplex est oratio, Altera

- Imperfecta, quæ imperfectum sensum relinquit in mente auditoris, id est, cùm auditor certò non intelligit, quid sibi vult is qui profert.
- Perfecta, quæ perfectam intelligentiam generat in audiente: atque talis oratio est propositio.

4. *Verum vel falsum significans.* Nota quòd verum est quando res ita se habet, ut per orationem significatur, ut in hac propositione, homo est vivens; falsum autem est, quando re-

reverâ ita non eſt, ut per orationem eſſe ſignificatur, ut homo eſt Bos. Quocirca oratio, quæ nec verum, nec falſum ſignificat, non eſt propoſitio. Eſt autem hæc maximè propria nota propoſitionis.

5. *Sine ambiguitate.* (i.) Quæ plures ſignificationes non habet, nec dubium & ancipitem ſenſum parit in mente auditoris.

Nota. Quòd eſt duplex ambiguitas.

Namque eſt alia.

In voce ſimplici, & dicitur æquivocatio, quæ eſt unius vocis in plures ſenſus diſtractio, ut hæc vox, canis, quæ & canem domeſticum & piſcem ejus nominis ſignificat.

In voce compoſita, ſive oratione, quæ amphibolia dicitur ut in hac, Aio te *Æacida Romanos* vincere poſſe. Nam in utroque ſenſu intelligi ea poteſt, vel ut *Romanos* ille vinceret, vel ut ab iis vinceretur, utramque definiti excludit.

SECTIO II.

In qua dubitationes reſolvuntur.

Objectio. VOx complexa non definitur; propoſitio autem cùm ſit oratio eſt complexa, Ergò non definitur.

Solutio. In propositione, consideratur &

- Materia, quæ sunt voces simplices.
- Forma, quæ est ipsarum vocum connexio. Igitur quoad materiam est complexa, quia in ea multæ voces sunt; quoad formam incomplexa; quia omnium vocum est unica connexio.

Object. Aliqua vox simplex, ut hoc verbum lego, vel amo, est propositio, quia verum vel falsum significat, at non est oratio. Ergò omnis propositio non est oratio.

Solut. Propositio duplex est, alia

- Explicita, quæ constat explicitè vel expressè ex pluribus vocibus, ut ego sum legens.
- Implicita, quæ licèt sit simplex quoad vocem & sonum, est tamen complexa, quoad significationem & sensum, ut lego. Nam significat primò actionem legendi, secundò personam legentem, scilicet, primam, tertiò tempus in quo legit, scil. præsens; est ergò propositio implicita, non explicita.

Solut. 2. Vel dicendum, quòd

- Voces, & sic simplicia verba sunt.
- Sensûs, & sic sunt propositiones,

lego, amo, &c. Considerantur bifariàm, ex parte tiones, quatenus multarum vocum significationes continent, & in multas voces resolvi possunt, ut lego, (i) ego sum legens.

Object. Oppositа non debent in eadem definitione poni; sed verum & falsum sunt opposita, & invicem sibi repugnant. Ergò in hac definitione malè ponuntur.

Solut. Oppositа ponuntur in definitione, Copulativè, notâ conjunctionis enterveniente, & sic malè.
Disjunctivè, quando nota disjunctionis intercedit, & sic certè poni possunt: ut in hac definitione.

Object. Ista oratio propositio est, *Petrus* cras morietur, non tamen verum vel falsum significat, nam responderi non potest, num ea vera an falsa sit, cùm vel cras mori, vel ultrà vivere possit.

Solut. Significat verum vel falsum determinatè, vel indeterminatè; nota enim quod pro- Determinatè in materia necessaria, vel impossibili, vel contingenti de præsenti:
Indeterminatè in materia contingenti de futuro, ut *Socrates* cras morietur, contingens futurum est. Nam licèt nec sit determinatè verum, nec determinatè falsum, cras moriturum *Socratem*: est ta-

positio significat verum vel falsum, | men sine dubio verum vel falsum, omnis ergò propositio significat verum vel falsum aut determinatè aut indeterminatè.

Objec. Si omnis propositio sit sine ambiguitate, tum nulla est distinguenda; sed aliqua est distinguenda. Nam docet *Aristoteles in libr. de Reprehens. Sophist.* concedendas veras, negandas falsas, ambiguas distinguendas esse; ergò omnis non est sine ambiguitate.

Resp. Propositio duplex, { Dialectica, quæ hic definitur, & est sine ambiguitate. Sophistica & captiosa, quæ potest esse ambigua & distinguenda.

2. Vel dicendum quòd propositio, { Per se univoca est & sine ambiguitate. Per accidens, scilicet vitio *Sophistæ*, ambigua est, ut aqua per se est frigida, per accidens tamen ratione ignis fit calida.

Objec. Omnis definitio constat ex genere & differentiâ, ut inquit *Porphyrius* in capite de differentia. Sed hæc sic non constat. Ergò est mala.

{ Essentialis, quæ internam rei essentiam declarat, & ea ex genere & differentia essentiali consistit.

De

Solutio. Definitio est duplex, aut
- Descriptiva, quæ rei proprietates & accidentia declarat, & ea ex genere & differentiâ non conficitur, sed ex genere & proprietatum cumulo, & talis est hæc propositionis definitio.

SECTIO III.

De propositionis partibus, & imprimis de Nomine,

Partes propositionis sunt duæ,
- Nomen, quod est materialis quasi propositionis pars.
- Verbum quod est ejusdem pars formalis, Ex hisce enim omnis propositio conficitur, aliæ enim orationis partes apud Dialecticos non sunt, sed quæcunque aliquid determinatè significant, habentur pro nominibus.

Nomen est 1. *Vox.* 2. *Significativa ad placitum.* 3. *Sine tempore.* 4. *Cujus nulla pars separata aliquid significat.* 5. *Finita, &* 6. *Recta. Cujus partes sic explico.*

1. *Nomen est vox.*) Est autem vox nihil aliud quàm sonus ab animalis ore prolatus, & ab oris partibus, linguâ, palato, labiis, dentibus efformatus.

Unde ad rationem vocis duo requiruntur, tum

- Prolatio, ut ab ore animalis proferatur.
- Formatio, ut in ore fingatur vel formetur ſonus priuſquam ex ore exeat. Unde ille ſonus quem expirando vel gemendo facimus, quamvis ab ore proferatur, non tamen vox dicitur.

2. Significativa ad placitum. Nota enim, quòd duplices ſunt voces ſignificativæ, nam aliæ ſignificant

- Naturaliter, ut illæ quæ idem apud omnes ſignificant, ut canum latratus, lugentium gemitus, &c.
- Ad placitum, (i.) ad Voluntatem Imponentis, ut quæ certarum rationum ſunt propriæ, nam illæ voces non idem ſignificant apud omnes, ut hæc vox, homo, hominem apud omnes gentes non ſignificat, ſed habent aliam vocem *Angli*, aliam *Græci*, aliam *Judæi* qua ipſam exprimant.

3. (*Sine tempore*) (i.) ſine temporis conſignificatione, ut ſcilicet præter ſuum principale ſignificatum aliquam temporis differentiam non conſignificat.

Nota quòd aliud eſt, tempus

- Significare,
- Implicare,
- Conſignificare. Id tempus ſignificat, quod impoſitum eſt

est ad ipsum principaliter designandum, ut hoc nomen tempus, hora, dies, &c.

Nomen igitur, significare tempus potest vel implicare, sed non significare cum tempore.

Id implicat quod aliquid significat, quod in certo tempore sit, ut prandium, cœna, &c. Id cum tempore significat, quod unà cum præcipuo significato, tempus connotat, ut curro, amavit, &c.

4. Cujus nulla pars separata aliquid significat. Nota quòd duplices sunt partes nominis & verbi. Nam aliæ sunt

Primæ & remotæ, scilicet literæ.

Propinquæ & immediatæ, scil. syllabæ, quarum neutræ aliquid significant; syllabæ ex literis, nomen & verbum ex syllabis immediatè confleiuntur.

Nota, quòd nomina sunt duplicia, alia

Simplicia quæ non componuntur ex aliis nominibus, ut homo, lapis, &c.

Composita quæ ex aliis simplicibus constant, ut significatus, respublica, &c. Nota autem, quòd nomina composita, tum orationes sunt, tum nomina, quorum partes separatæ licèt aliquid significent, id tamen faciunt non ut partes nominis sunt, sed ut partes orationis.

5. *Finita.* Nota quòd vox

Finita, est quæ certam aliquam rem significat, ut homo, lapis, &c.

Infinita, quæ certam aliquam rem non significat, ut non homo, non lapis, &c. quia non homo significat quidvis præter hominem, quocirca vox finita est vox positiva, infinita autem est negativa.

6. *Recta.*] Recta vox est, quæ in recto casu (i.) nominativo posita est. Obliquæ enim voces quæ scil. alterius sunt casus quàm nominativi, non nomina, sed casus tantùm nominum à dialecticis dicuntur.

SECTIO IV.

De altera propositionis parte: Verbo.

VErbum est 1. *vox significativa ad placitum.* 2. *Cum tempore.* 3. *Cujus nulla pars separata aliquid significat.* 4. *Finita, & 5. Recta.* Quæ definitio eodem modo explicatur quo definitio nominis. Nam dicitur.

1. *Vox significativa ad placitum*] Ut excludantur, vel non significantes, vel quæ per naturam, non autem voluntatem significant.

2. *Cum tempore.* Ut distinguatur à nomine quod potest quidem tempus significare, sed non cum tempore.

Præ-

Nota enim quòd verbum habet duplex significatum,

- Præcipuum, in quo à nomine non distinguitur, ut lego, principaliter lectionem, amo amorem significat.
- Secundarium minúsque præcipuum, idque duplex scilicet
  - Personam, ut amo, præter amorem, primam personam significat.
  - Tempus, ut amo significat præsens tempus, atq; his rationibus verbum à nomine distinguitur.

3. *Cujus nulla pars separata aliquid significat.* Ut distinguatur ab oratione.

4. *Finita.*] ut distinguatur à verbis infinitis, (i.) non verbis infinitivi modi, sed negationibus verborum, ut non amo, non vincit, quæ infinita dicuntur ob eandem rationem, ut nomina.

5. *Recta.*] Ut excludantur verborum casus. Nam cætera universa quæ non sunt indicativi modi & præsentis temporis, à dialecticis casus verborum, non verba nuncupantur.

Nota autem, quòd licèt propositiones ex aliis interdum verbis quàm præsentis temporis conficiantur, non tamen sunt ex aliter propositionis partes, quàm quatenus ad verba præsentis temporis reducuntur.

SECTIO

SECTIO V.

De Divisione propositionis secundum substantiam, & de definitione Categoricæ propositionis.

Nota quòd propositio trifariàm dividitur, secundum { Substantiam. Quantitatem. Qualitatem.

Dividitur propositio secundum substantiam { In Categoricam seu simplicem. In Hypotheticam sive compositam.

Nota quòd Categorica & Hypothetica propositio differunt bifariam, nempe & { Secundum materiam, quia materia immediata categoricæ sunt voces simplices, at materia immediata hypotheticæ sunt orationes. Secundum formam, quia forma categoricæ est connexio subjecti & prædicati per copulam, sed forma hypotheticæ est connexio ipsarum categoricarum per aliquam conjunctionis notam. Ut in hac Categorica, homo est animal, materia ejus sunt tres eæ voces simplices, homo est animal; forma est connexio duorum extremorum, homo, & animal, per verbum, est, quòd

intercedit. In hac autem hypothetica, si homo est rationalis, & asinus est irrationalis, tum, &c. Materia proxima sunt duæ illæ propositiones quæ connectuntur per copulativam conjunctionem, forma autem est ipsa connexio.

Propositio Categorica est ea propositio, quæ constat. 1. *ex subjecto.* 2. *prædicato, &* 3. *copula,* 4. *tanquam ex partibus proximis,* Ut, homo est animatus.

1. Nota quòd subjectum est ea pars propositionis quæ præcedit copulam, ut in dicta propositione (*homo.*)

Duo hîc observa, 1. quòd non quicquid præcedit copulam in propositione est ejus subjectum, sed ea pars propositionis quæ præcedit; nam signa etiam præcedunt, sed non dicuntur subjecta, quia non sunt partes, sed accidentia propositionis.

Secundò observa, Quòd cùm dicitur subjectum id esse quod præcedit verbum in propositione, non intelligitur quod in loco vel voce præcedit, sed quod in significatione & sensu, ut in hac propositione, philosophus est *Socrates*, *Socrates* est subjectum, quia licèt sequitur in sono, tamen in sensu & constructione præcedit.

2. Prædicatum est, quod sequitur copulam in propositione, ut in dicta propositione (*animatus.*)

Mate-

Nota quòd duplex eſt prædicatum in propoſitione, alterum
- Materiale, id ſcil. quod ſequitur verbum principale & quod per copulam unitur ſubjecto.
- Formale, ipſum nimirùm verbum, ut in dicta propoſitione, (animatus) eſt materiale prædicatum (eſt) formale.

Objectio. Prædicatum & copula ſunt diverſæ partes propoſitionis. Ergò copula non eſt prædicatum.

Reſp. Copula & prædicatum materiale ſunt diverſæ partes propoſitionis, ſed ipſa copula eſt prædicatum formale.

Nam verbum conſideratur, vel
- Ut adjacet ſubjecto, & ſic eſt prædicatum.
- Ut unit prædicatum materiale ſubjecto, & ſic eſt copula.

3. Copula eſt ipſum verbum ſubſtantivum, quod intercedit inter ſubjectum & prædicatum & unum copulat alteri. Ut in dicta propoſitione (eſt.)

Duo hic notanda. Primum, quòd verbum quodlibet, non poteſt eſſe copula propoſitionis, ſed ſolummodò ſubſtantivum, ut verbum ſum, & quæ ab eo veniunt, es, eſt, ſumus, &c. Ut in hac propoſitione. *Plato* legit librum, legit non eſt copula, ſed verbum (eſt) in verbo (legit) intellectum, *Plato* eſt legens librum.

Expli-

Secundò nota quòd copula ponitur in propositione bifariam, vel

Explicitè, ut in hac propositione, homo est corpus.

Implicitè, ut in hac, homo vivit, Ubi copula intelligitur in verbo adjectivo, vivit, talis autem propositio resolvi potest in explicitam per verbum substantivum (est) & participium præsentis temporis, hunc in modum, homo est vivens.

4. Nota quòd ea particula (tanquam ex partibus proximis) adjicitur ad excludendam hypotheticam propositionem: hæc enim habet duplices partes; aliæ sunt

Proximæ, nempe categoricæ propositiones.

Remotæ, scilicet, subjectum, prædicatum & copula, ex quibus Categoricæ conficiuntur. Conficiuntur igitur hypotheticæ propositiones etiam ex subjecto, prædicato & copulâ, sed non tanquam ex partibus proximis ficuti Categoricæ.

SECTIO VI.

In qua dubitationes resolvuntur.

Objec. MEmbra omnis bonæ divisionis debent esse opposita; at membra hujus divisionis non sunt opposita; Ergo propositio malè dividitur. Minor

nor probatur, quia unum oppositum non est pars alterius, at Categorica propositio est pars Hypotheticæ, Ergò.

Resp. In categorica propositione duo spectantur, nempe

Materia, & quoad hanc non opponuntur, quia partes materiales categoricæ, scil. voces simplices, sunt etiam partes licèt remotæ hypotheticæ.

Forma, & quoad hanc opponuntur, quia forma categoricæ est connexio extremorum per verbum, sed forma hypotheticæ est connexio categoricarum propositionum per conjunctionem.

Ob. Sunt tantùm duæ partes orationis secundum dialecticos, scil. nomen & verbum. At omnis propositio est oratio. Ergò sunt duæ solùm partes propositionis, & non tres, subjectum, prædicatum & copula.

Resp. Propositionis partes sumuntur vel,

Penes modum significandi, sic duæ solùm partes distinctæ sunt, sc. nomen & verbum, quia illud sine tempore significat, hoc cum tempore.

Penes ordinem collocandi in propositione, & sic tres sunt, subjectum, prædicatum & copula, quia subjectum præcedit, prædicatum succedit, copula intercedit. Igitur duæ solùm

solùm sunt distinctæ essentialiter, nam subjectum & prædicatum ambo sub nomine continentur.

Objec. Bona definitio debet convenire omnibus quæ sub definito continentur, sed hæc definitio non convenit omni categoricæ propositioni. Nam hæc definitio, homo est, caret prædicato, & hic, lego, pluit, vincit, Categoricæ sunt, carent tamen & subjecto & prædicato. Ergò malè definitur.

Resp. Subjectum & prædicatum, sunt in aliqua propositione duobus modis, vel 1. expressè, cùm explicantur; aut 2. implicitè, quando in verbo intelliguntur ambo vel alterum, ut in hac, *Socrates* amat, exprimitur subjectum, sed latet prædicatum. In hoc autem, lego, & subjectum intelligitur & prædicatum. Resolvi tamen potest, eo modo quo suprà dicebatur, & fieri explicita, ego sum legens.

Quocirca omnis propositio ex illis tribus constat, vel explicitè, vel saltem implicitè (i.) illæ partes in omni categorica, vel exprimuntur, vel saltem necessariò intelliguntur.

Notandum autem quòd semper, ubi nullum aliud prædicatum post verbum (est) in propositione adjicitur, ibi hoc nomen (ens) intelligitur, (ens autem apud philosophos significat omne id quod est.) Ut in hac propositione homo est, (i.) homo est ens. Quia in verbo, est, semper hoc participium ens subauditur.

SECTIO

SECTIO VII.

De tripici materia Categoricæ propositionis.

Materia propositionis duplex est,
- Ex qua conficitur; & sic subjectum, prædicatum, & copula sunt ejus materia.
- Circa quam; quæ est realis habitudo subjecti ad prædicatum.

Hæc verò materia triplex est,
1. Necessaria, seu naturalis.
2. Impossibilis, seu remota.
3. Contingens, seu possibilis.

1. Materia necessaria est, cùm prædicatum necessariò affirmatur de subjecto, ut in hac propositione, homo est animal. Necessarium est enim hominem esse animal. Necessarium enim definitur id quod non potest aliter se habere. Quocirca illæ propositiones vocantur necessariæ, quarum prædicata non possunt aliter, quàm convenire subjectis.

2. Materia impossibilis est, cùm impossibile sit prædicatum verè affirmari de subjecto, ut in hac propositione, homo est Asinus, & in hac, arbor est lapis, &c. quia impossibile est hominem esse Asinum, arborem esse lapidem. Nam impossibile definitur, quod non potest ita se habere.

3. Materia contingens est, quando prædicatum medio quodam modo se habet, & potest

teſt vel adeſſe vel abeſſe à ſubjecto, ut in hac, homo eſt doctus, nam contingit homini, ut ſit doctus, cum poſſit eſſe vel doctus vel indoctus. Et in hac, lapis eſt rubens, nam poteſt lapis vel rubens eſſe vel alterius coloris. Nam contingens definitur quod poteſt eſſe vel non eſſe. Quocirca, 1. Propoſitio neceſſaria ea eſt, in qua prædicatum ſubjecto convenit ex natura ſubjecti. 2. Impoſſibilis, in qua prædicatum ex natura repugnat ſubjecto. 3. Contingens, in qua prædicatum nec repugnat naturæ ſubjecti, nec ſubjecto ex natura convenit, ſed velut indifferens eſt.

Ex quibus colligitur, quòd in materia neceſſaria propoſitiones omnes affirmativæ veræ ſunt, negativæ falſæ, ut homo eſt animal, vera eſt, homo non eſt animal, falſa. In materia impoſſibili contrà negativæ veræ, affirmativæ falſæ, ut homo eſt Leo, falſa; homo non eſt Leo, vera. In materia contingenti, vel veras, vel falſas eſſe non repugnat, ut homo eſt doctus, homo non eſt doctus. Utraque enim vel vera eſſe poteſt vel falſa.

SECTIO

SECTIO VIII.

De divisione Propositionis secundum quantitatem & ejus explicatione.

Propositio categorica dividitur secundum quantitatem in propositionem { 1. Universalem. 2. Particularem. 3. Indefinitam. 4. Singularem.

PRopositio universalis est ea, cujus subjectum est terminus communis, signo universali amplificatus, ut omnis homo vivit, nullus homo est Asinus.

Nota quòd terminus communis est vox apta prædicari de pluribus (i.) quæ talem rem significat quæ est communis multis; sicut hæc vox, homo, est vox communis, quia rem significat quæ pluribus convenit, ut, *Socrati*, *Platoni*, omnibus singularibus hominibus.

Nota secundò quòd signum universale est, quod facit terminum cui conjungitur universaliter capi, sive affirmativè, sive negativè. Cujusmodi sunt omnis, quilibet, unumquodque, nullus, nihil & hujusmodi.

1. Ut ejus subjectum sit vox universalis, unde hæc universalis non est, Omnis *Socrates* est Philosophus.

2. Ut subjecto præfixum sit signum universale, unde hæc uni-

universalis non est, aliquis homo est vivens, quia licèt subjectum per se sit universale, ratione tamen signi restringitur, & fit propositio particularis.

Notandum igitur quòd tres illæ conditiones requiruntur ad propositionem universalem,

3. Ut Subjectum universaliter capiatur, non collectivè sed distributivè (i.) ut prædicatum omnibus conveniat quæ sunt sub subjecto, non solùm collectivè, verùm etiam distributivè acceptis; unde hæc non est universalis, Omnes sapientes Græciæ sunt septem, quia prædicatum non convenit cuilibet singulari sub subjecto comprehenso, sed omnibus simul acceptis.

2. *Propositio particularis est illa cujus subjectum est terminus communis signo particulari contractus, ut aliquis homo legit, quidam homo est albus.*

Signa particularia sunt aliquis, quidam, reliquus, alter, & hujusmodi, quæ aliquid per se commune contrahere & restringere possunt.

1. Ut subjectum sit vox communis; unde hæc non est particularis, aliquis *Virgilius* est Poeta.

2. Ut subjectum contrahatur per signum particulare, unde

unde hæc, homo est albus, non est particularis ob defectum particularis signi.

Unde ad propositionem particularem, tres hæ conditiones exiguntur, nempe

3. Ut subjectum per signum determinatum non unam rem singularem significet determinatè, sed indeterminatè supponat pro individuo vago, unde hæc non est particularis, hic homo est albus; quia licèt restringit, hoc tamen est determinatè non indeterminatè, (i) ad rem certam & singularem; particularis autem licèt restringit ad rem singularem, non tamen ad certam, sed vagam & incertam, ita ut multis applicari possit.

3. *Propositio indefinita est ea, cujus subjectum est terminus communis sine aliquo signo sibi adjuncto, ut homo currit, equus est animal.*

Notandum, quòd indefinita propositio non ita appellatur quia non habet definitam & certam quantitatem, sed quia nullam habet signo expressam, (i) nec universali, nec particulari, nec singulari signo determinatam. Nam indefinita propositio in re habet quantitatem, sed non secundum enunciandi modum.

Necessaria & impossibili, obtinet in sensu quantitatem universalis, ut homo est animal

mal, idem valet quod omnis homo est animal; homo non est Asinus, quod nullus homo est Asinus.

Nota enim quòd indefinita propositio in materia

Contingenti, obtinet quantitatem particularis, ut homo est doctus, idem quod aliquis homo est doctus. Quocirca omnis indefinita propositio est æquivalenter, vel universalis, vel particularis, sed formaliter neutra.

5. *Propositio singularis est illa, cujus subjectum est vox singularis, vel vox universalis singulariter accepta, ut Socrates disputat, hic homo currit.*

Vox singularis ea est, quæ est apta affirmari de uno solo, ut, *Socrates, Plato, Virgilius*, &c. (*i*) quæ rem unicam & singularem significat.

Nota autem quòd vox universalis dupliciter fieri potest singularis,

Propriè, per adjectionem signi demonstrativi primitivæ speciei, ut hic homo, iste equus, &c.

Impropriè & figuratè, ex suppositione: quando vox universalis pro singulari supponitur, ut Poeta pro *Virgilio*, Orator, pro *Cicerone*; prioris autem generis singularia, singularia demonstrativa dicuntur, & quoad vocem & sensum singularia sunt, posterioris verò

verò dicuntur singularia per suppositionem, quia licèt secundum vocem Universalia sunt, tamen secundum usum & applicationem vocis singularia sunt.

Hìc autem nota discrimen inter singularia & particularia signa. Nam in hoc conveniunt quòd utraque adhibita voci universali tollunt universalitatem ipsius vocis, eámq; contrahunt. Sed in hoc differunt, quòd signa singularia vocem, cui adjiciuntur, ad rem certam & demonstratam restringunt, ut hic homo legit, iste homo currit. Signa autem particularia, eam contrahunt ad rem incertam, & vagam, ut quidam homo est philosophus, aliquis equus est albus, &c.

SECTIO IX.

In qua dubitationes resolvuntur.

Object. *Arist.* in lib. 1. de interpret. cap. 5. dividit propositionem in universalem & singularem. Nihil loquitur de indefinita & particulari. At divisio *Arist.* est bona. Ergò superflua est hæc quadrimembris divisio.

Resp.

Subjecti solùm, & sic omnis propositio aut est universalis aut singularis, quia omne subjectum per se acceptum, aut singulare, aut universale est.

Resp. Duplex spectatur quantitas in propositione, vel ex parte Signi, & sic est quadruplex, quia si fit signum

- Universale, est propositio universalis.
- Particulare, est particularis.
- Singulare, est singularis.
- Nullum, est indefinita.

Nota autem, quòd in æstimanda propositionis quantitate, nulla cura prædicati habenda est, sed subjecti, sic quò talis est quantitas propositionis, qualis est quantitas subjecti, vel ut per se est, vel ut est affectum per signum; ut hæc propositio, *Socrates* est omnis homo, singularis est: hæc, omnis equus est *Bucephalus*, est universalis.

Ob. Illæ propositiones non sunt distinctæ, quæ habent omnes easdem partes; at omnes hæ propositiones habere possunt easdem partes, ut omnis homo vivit, aliquis homo vivit, hic homo vivit, homo vivit, quia habent idem subjectum, prædicatum & copulam; ergò non sunt distinctæ.

Resp. Non oportet esse distinctas secundum

ſubſtantiam, ſed ſecundum quantitatem; quocirca licèt interdum habeant eaſdem partes, quoad eſſentiam partium, non tamen quoad extentionem, hæc enim in omnibus variatur.

Objecti. Hæc propoſitio eſt particularis, non omnis nemo legit, verum ſubjectum in ea non eſt terminus communis, ſigno particulari determinatus, Ergò propoſitio particularis malè definitur. Major apparet ex regulis æquipollentiæ.

Reſp. Duplicia ſunt ſigna particularia, alia
- Formaliter & expreſſè, ut aliquis, quidam, alter, &c.
- Æquivalenter & implicitè, ſcil. quoad ſenſum, & ſic ſignum univerſale præfixo ſigno negativo eſt particulare; quocirca licèt in ea non ſit ſignum particulare quoad vocem, eſt tamen quoad ſenſum.

Ob. Iſta propoſitio, Tantùm homo eſt rationalis, eſt indefinita; non enim eſt aliqua ex cæteris, tamen ibi non eſt terminus communis ſine ſigno, Ergò indefinita malè deſcribitur.

Reſp. Propoſitio indefinita eſt, in qua ponitur ſubjectum ſine ſigno, (i.) non ſine quovis ſigno, ſed ſine ſigno quantitatis, extendente ſcil. vel contrahente propoſitionem. Hæc autem ſigna tantùm, ſolùm, &c. non ſunt ſigna quantitatis, ſed excluſiones, quæ nullam vim exercent in terminum cui adjunguntur, ſed in ea ſunt diverſa à ſubjecto.

Ob.

Ob. Illa propositio, totus *Socrates* est albus, habet pro subjecto terminum singularem, non tamen est singularis; ergò singularis propositio malè definitur: minor probatur, quia nulla singularis propositio æquivalet universali, at illa æquivalet huic, omnes *Socratis* partes sunt albæ. Ergò.

Resp. Ista propositio est

Formaliter singularis.
Resolutivè universalis. Nam si totus *Socrates* capiatur collectivè pro perfecto *Socrate*, singularis est, si distributivè, prout idem significat, quoad omnes partes *Socratis* universalis; igitur est formaliter singularis, sed reductivè universalis.

Objic. In ista propositione, Cujuslibet hominis equus currit, subjectum est terminus communis signo universali determinatus, non tamen est universalis propositio. Ergò.

Resp. Subjectum istius propositionis est (equus) non (hominis) cum sit in obliquo casu, quale subjectum esse non potest, ideóque cùm signum nullum ei adhibeatur, propositio est indefinita.

SECTIO X.

De Divisione Propositionis secundum Qualitatem Rei & ejus expositione.

Notandum quòd duplex est qualitas propositionis, Altera ex parte

Rei. Quæ scil. convenit propositioni ratione rei quam significat, ut veritas & falsitas: Nam propositio ideo vera & falsa est, quia in re ita est, vel non est, quemadmodum significatur per propositionem.

Vocis. Quæ scil. immediatè & per se propositioni convenit, ut affirmatio & negatio.

Illa qualitas materialis est, hæc formalis.

Notandum enim quòd veritas & falsitas est in aliquo trifariam, vel ut in

1. Causâ & fundamento, sic in re.

2. Subjecto, sic in intellectu.

3. Signo, sic in propositione. Intellectus subjectum est, quia in se concipit veritatem & falsitatem. Propositio signum est, quia ea explicat. Res causa est, quia nulla propositio est vera, nisi quia cum re quadrat, nec falsa, nisi quia cum ea dissidet.

Vera

Propositio igitur

- Vera, est ea quæ cum re consentit, i. cum ita se res habet, quemadmodum per propositionem significatur se habere.
- Falsa, est ea quæ cum re dissentit, i. cum res aliter se habet quàm per propositionem significatur.

Ob. Omnis propositio habet omnes veras partes propositionis, subjectum, prædicatum, & copulam. Ergò omnis propositio est vera.

Resp. Propositio consideratur vel

- Quoad formam propositionis, quæ in conjunctione prædicati & subjecti per copulam consistit, sic omnis vera est.
- Quoad materiam substratam, i. rem ipsam quam significat, sic aliqua est vera, aliqua falsa.

Ob. Illa est vera secundum materiam, quæ habet omnes veras partes materiales, illæ autem sunt subjectum, prædicatum, & copula, quas omnis propositio habet. Ergò omnis est vera quoad materiam.

- Ex qua seu interna, quæ materia compositionis dicitur, scil. ex qua propositio componitur; sic subjectum prædicatum

tum, copula ejus materia est.

Resp. Materia est duplex,

Circa quam, seu externa, quæ materiæ significationis nominali potest, nempe id quod propositio significat. Sic res significata per propositionem ejus materia est; & quoad hanc aliæ sunt veræ, aliæ falsæ.

Objectt. Omnis veritas & falsitas consistit in vocum complexione; sed aliquæ propositiones sunt voces simplices, ut lego, curro, &c. Ergò aliquæ sunt propositiones, nec veræ nec falsæ. Major est *Arist.* proœmio lib. de Interpretatione.

Resp. Complexio duplex est,

Secundum vocem, & ea est solùm in propositionibus explicitis.

Secundum sensum vel significationem, & ea est in omnibus, hunc vero *Arist.* intelligit. In omni enim propositione complexio vel expressa vel occulta est.

Objectt. Eadem propositio vera esse potest & falsa. Ergò membra non satis distinguuntur. Antecedens patet, quia hæc propositio, *Petrus* sedet, quæ vera est eo sedente, si surgat falsa est.

1. Vox (i.) materia compositionis, & quoad hanc non mutatur.

2. Sig-

2. Significatio, & quoad hanc non mutatur, quia semper idem significat.

Resp. In propositione tria ista spectantur,

3. Modus significandi, quantum ad conformitatem ejus vel discordiam cum re significatâ, & quantum ad hanc mutatur, quia non secundum eandem conformitatem significat quam prius. Quocirca licèt eadem propositio secundum substantiam sit vera & falsa, non tamen eadem est secundum qualitatem & modum significandi.

SECTIO XI.

De Divisione propositionis secundum qualitatem vocis.

Propositio

Affirmativa est, in qua copula principalis affirmatur, i. cùm copulæ principali nullum negationis signum præfigitur, ut homo est rationalis.

Negativa est, in qua copula principalis negatur, i. quando verbo principali præfigitur negationis signum, ut homo non est equus.

Ad quarum definitionum intelligentiam duo notanda sunt. 1. Quòd in discernenda propositionis affirmatione & negatione, non quævis propositionis pars, sed solùm copula respicienda est, non verò prædicati vel subjecti: ubi enim verbum non negatur, licèt & subjectum & prædicatum negentur, propositio affirmativa erit, ut non homo est non equus.

Secundò, notandum, quòd non ex cujuscunque copulæ affirmatione vel negatione in propositione æstimatur propositionis affirmatio vel negatio, sed solùm ex affirmatione vel negatione copulæ principalis. Ut hæc propositio, qui non studet est indoctus, est affirmativa, quia principale verbum affirmatur, licèt negetur alterum. Hæc autem, quicunque vivit non est mortuus, est negativa, quia principale verbum negatur.

Duplex enim copula est,

Principalis, cujus vi subjectum & prædicatum in propositione copulantur.

Minus principalis quæ non connectit prædicatum subjecto, sed partes subjecti ad se invicem, aut partes prædicati ad se invicem. Ut in hac propositione, *Socrates* qui est Philosophus, est felix; prius illud verbum non est copula propositionis, sed copula subjecti, ejus partes invicem connectens; hoc enim totum, *Socrates*

crates qui est Philosophus, habet locum subjecti in ea propositione : Verbum autem posterius est verbum principale, & propositionis copula, quia ipsum prædicatum nectit subjecto, &c.

Nota quòd apud dialecticos negatio est triplex,

Privans, ut homo est indoctus.

Infinitans, ut homo est non doctus.

Negans, ut homo non est doctus. Atque hæc sola est, quæ propositionem negativam facit. Ita quòd negatio præposita aliis partibus propositionis, quàm copulæ, non est negatio totius propositionis, sed ejus solùm termini cui conjungitur.

Ob. Arist. In l. de interpretatione, c. de oratione facit affirmationem & negationem, species propositionis, ergò non sunt ejus qualitates.

Sol. Affirmatio & negatio bifariam capiuntur,

Formaliter, pro compositione affirmativa vel negativa prædicati cum subjecto; sic qualitates sunt.

Materialiter, pro propositione affirmativa vel propositione negativa; sic species propositionis sunt.

Ob. Hæc propositio negativa est, Nullus homo est Asinus, tamen ibi signum non præponitur verbo sed subjecto. Ergò negativa propositio malè definitur.

Sol. Præponitur,
- Quoad vocem subjecto.
- Quoad vim & sensum etiam verbo. Quatenus enim (nullus) includit signum universalitatis, in subjectum, sed quatenus signum negationis, in verbum vim exercet.

Notandum enim, quòd signa negativæ qualitatis sunt duplicia. Alia,
- Purè negativa, ut non, nec, &c.
- Mixta, quæ cum negatione, i. qualitate, etiam universalitatem, i. e. quantitatem propositionis designant: Ut nullus, nihil, &c. Quocirca cum aliquod signum posterioris generis proponitur propositioni, licèt quantum ad quantitatem vim exerceat in subjectum, tamen quantum ad qualitatem vim exercet in copulam. Generalis enim ea regula est, quantitatem propositionis à subjecto, qualitatem à copula sumendam esse.

Objic. Hæc propositio, *Socrates* est, vel non est, nec est affirmata nec negata, cùm unum membrum affirmetur, alterum negetur. Ergò pro-

propositio insufficienter dividitur secundum qualitatem.

Sol. Propositiones affirmativæ & negativæ sunt, vel

- Puræ, aut
  - Affirmantes, ut *Socrates* est.
  - Negantes, ut *Socrates* non est.
- Mixtæ, quæ utramque qualitatem participant, partimque affirmativæ, partimque negativæ sunt, ut *Socrates* est, vel non est, cùm alterum principale verbum affirmetur, alterum negetur.

Objct. Si negatio debet præcedere verbum in negativa propositione, aut ergò mediatè, aut immediatè: Non mediatè, quia tum hæc est negativa, non homo est animal: Nec immediatè, quia tum hæc non est negativa, Nullus homo est animal, quia præcedit negatio immediatè, non verbum, sed subjectum.

Sol. Debet negatio præcedere verbum immediatè, aut quoad vocem, ut in hac, homo non est bos, aut saltem quoad sensum & vim, ut in hac, nullus homo est bos: Nam quamvis signum (nullus) immediatè præcedat subjectum, tamen exercet vim & in subjectum, ut est signum universale, & in verbum, ut est signum negativum.

Objct. Hæc propositio, non homo non est animal, est affirmativa, in ea tamen negatio præponitur verbo principali. Ergò, Antecedens:

dens patet, quia duæ negationes faciunt affirmationem.

Resp. ista propositio { In voce negativa est, quia copula negatur. In sensu affirmativa, quia eam duplex negatio facit huic affirmanti æquivalere, ut, homo est animal.

Duo hic notanda de negationibus. Primò, Quòd duæ negationes tum solùm propositionem in sensu affirmantem faciunt, ubi altera negationum verbo immediatè præfigitur, aliter non faciunt affirmativam. Ut hæc propositio, non homo est non animal, affirmans formaliter est & quoad vocem & quoad sensum, licèt sint duæ negationes, quia neutra earum verbo immediatè præponitur. At hæc, non homo non est animal, affirmans est solùm quoad sensum & æquivalentiam, quia idem significat, quod homo est animal.

Secundò, Notanda hæc generalis regula, quòd pares negationes semper faciunt affirmantem propositionem, impares negantem, modò una earum semper verbo immediatè præponatur, ut homo non est non animal, in sensu affirmativa est, ob pares negationes; hæc autem, non homo non est non animal, negativa, ob impares.

SECTIO

SECTIO XII.

De triplici Interrogatione propositionis.

SEcundum triplicem propositionis divisionem triplex fieri potest quæstio de propositione. Nempe, quæ est aliqua propositio? quanta est? qualis est? Prima interrogatio quærit substantiam, ideóque ex divisione propositionis secundum substantiam est respondendum; Nempe esse categoricam, vel hypotheticam. Secunda quærit quantitatem, ideóque ad eam ex divisione quoad quantitatem respondendum est; Nempe esse vel universalem, vel particularem, vel indefinitam, vel singularem. Tertia quærit de qualitate, itaque ad eam similiter ex qualitatis divisione respondendum est; Esse veram, vel falsam, vel affirmativam, vel negativam. Ut in hac propositione, Omnis homo vivit, si quæras quæ est? responde categoricam. Si quæratur quanta est? responde universalem. Si qualis? responde affirmativam. Unde versus,

Quæ? Ca. vel Hyp. Qualis? Ne. vel Af. Un.
Quanta? Par. In. Sin.

Nota, quòd cum propositioni attribuimus substantiam, quantitatem, qualitatem, non veram & propriè dictam intelligimus, qualis in prædicamentis reponitur, sed analogicam & impropriè acceptam, quomodo sumuntur pro iis quæ habent similitudinem substantiæ quantitatis, qualitatis.

SECTIO

SECTIO XIII.

De Accidentibus Categoricæ propositionis, & primò de oppositione, ejusque legibus.

Propositionis accidentia sunt tria,
- Oppositio.
- Æquipollentia.
- Conversio.

Apud dialecticos est oppositio duplex
- Incomplexa, quæ est repugnantia duorum non permittentium se simul in eodem subjecto, sicut calor frigori, visus cæcitati opponitur, de hac agitur in postprædicamentis.
- Complexa, quæ est repugnantia propositionum, de qua hoc in loco.

Oppositio est repugnantia duarum Categoricarum propositionum, vel secundùm quantitatem vel qualitatem, vel utramque, eodem manente subjecto & prædicato.

Ad quam definitionem intelligendam, notandum ad oppositionem has conditio-
1. Quoad terminos, ut nulla vox mutetur.
2. Quoad terminorum ordinem, ut subjectum non mutetur in prædicatum, &c.
3. Quoad significationem, ut unà cum eadem voce, eadem

nes exigi debere: ut idem sit subjectum, & prædicatum & copula, Tum dem significatio retineatur.

4. Quoad significandi modum, ut nulla sit in ulla circumstantia loci, aut temporis &c. mutatio, sed iisdem prorsus modis omnes termini capiantur.

Est autem quadruplex propositionum oppositio { Contraria, Subcontraria. / Contradictoria, Subalterna.

Propositiones contrariæ, sunt duæ propositiones universales sibi invicem repugnantes secundum qualitatem. i.e. sunt universalis affirmativa & universalis negativa ejusdem subjecti, & prædicati: ut hæ, omnis homo currit, nullus homo currit.

Propositiones sub-contrariæ, sunt duæ propositiones particulares sibi invicem repugnantes secundum qualitatem, i. quarum altera est affirmativa, altera negativa: ut hæ, aliquis homo legit, aliquis homo non legit.

Propositiones contradictoriæ, sunt duæ propositiones sibi invicem repugnantes, & secundum quantitatem, & secundum qualitatem. i. sunt propositiones, quarum altera est universalis, altera particularis; altera etiam affirmativa, altera negativa: ut hæ, omnis homo est vivens, aliquis homo non est vivens.

Propositiones sub-alternæ sunt duæ propositiones sibi invicem repugnantes solùm secundum quantitatem, i. quarum una est universalis

verſalis, altera particularis, ſed ambæ ejuſdem qualitatis: ut hæ, omnis homo vivit, aliquis homo vivit.

Ex dictis apparet propoſitiones eſſe trifariàm oppoſitas, nempe vel
- Secundum qualitatem ſolùm, ut Contrariæ, & ſubcontrariæ.
- Secundum quantitatem ſolùm, ut ſubalternæ.
- Secundum utramque, tum quantitatem, tum qualitatem, ut Contradictoriæ.

SECTIO XIII.

De oppoſitarum legibus.

Contrariarum propoſitionum tres ſunt leges.
- Prima. In materia neceſſaria, & impoſſibili, non poſſunt ambæ eſſe ſimul falſæ: ut, omnis homo eſt animal, nullus homo eſt animal, altera vera eſt.
- Secunda. In materia contingenti, poſſunt ambæ ſimul eſſe falſæ: ut, omnis homo eſt doctus, nullus homo eſt doctus, utraque falſa eſt.
- Tertia, Impoſſibile eſt utraſque contrarias in quavis materia eſſe ſimul veras: ut patet per omnem materiæ modum exempla facienti.

Sub-

Sub-contrariarum etiam propoſitionum tres ſunt leges, ſcilicet

Prima. In materia neceſſaria, & impoſſibili, ambæ non poſſunt eſſe ſimul veræ, vel ſimul falſæ: ut quidam homo vivit, quidam homo non vivit: quidam homo eſt equus, quidam homo non eſt equus.

Secunda. In materia contingenti, ambæ poſſunt eſſe veræ: ut in his, quidam homo ambulat, quidam homo non ambulat, ambæ veræ ſunt.

Tertia. Impoſſibile eſt in quavis materia utraſque eſſe ſimul falſas, ſed altera ſemper vera erit, ut patet per omnia exempla diſcurrenti.

Contradicentium autem unica eſt & univerſalis lex. Impoſſibile eſt in quavis materia utraſque eſſe vel veras, vel utraſque falſas. Sed unam ſemper earum veram eſſe, alteram falſam neceſſe eſt. Ut omnis homo ambulat, aliquis homo non ambulat.

Prima. Si ſubalternans vel univerſalis ſit vera, tum etiam ſubalternata ſeu particularis erit vera. Sed non è converſo. Ut ſi hæc ſit vera, omnis homo ſpirat; tum & hæc

hæc vera est, aliquis homo spirat.

Sub-alternarum item duæ sunt leges,

Secunda, Si sub-alternata seu particularis sit falsa, tum sub-alternans, seu universalis falsa erit. Ut si hæc sit falsa, quidam homo est expers rationis, tum hæc falsa est, omnis homo est expers rationis. Sed non è converso.

SECTIO XV.

In qua dubitationes resolvuntur.

Ob. *Arist.* dividens propositionem, *Lib.* 1. *De Interpr. ca. de Enunciatione*, sub-alternarum propositionum non meminit. Ergò propositiones sub-alternæ non sunt oppositæ.

Resp Oppositio propositionum est duplex.

Secundum qualitatem; & sic non opponuntur; hanc autem solùm *Arist.* dividit.

Secundum quantitatem, & sic opponuntur.

Objectt. Nullum genus prædicatur de speciebus suis secundum magis & minus, ut docet *Porphyr.* in Communit. generis & proprii: sed oppositio prædicatur secundum magis & minus de istis quatuor, quia contradictoriæ sunt magis oppositæ reliquis, quoniam dissident tum

um quantitate tum qualitate. Ergò eæ non unt oppositionis species.

Univocum, de quo loquitur *Porphyr.* tale genus oppositio non est.

Resp. Genus est duplex, Analogum, quod scil. gerit proportionem aliquam veri generis, tale est oppositio; hoc verò prædicari potest, secundum magis & minus.

Ob. Si oppositio sit in propositione, aut ergò in tota propositione aut in aliqua parte, non in aliqua parte, quia est idem subjectum, prædicatum, & copula in utrisque: Nec in tota, nam tum esset in omnibus partibus, at probatum est in nullis partibus oppositionem esse: Ergò.

Resp. Propositio considerari bifariàm, Absolutè, secundum essentiam, sic non est in eis oppositio, cùm eadem omnes partes habeant.

Contractè, quatenus affecta est quantitate & qualitate, & sic in eam cadit oppositio. Unde non convenit propositioni in quantum propositio, sed in quantum tanta vel talis propositio, scil. universalis & particularis, affirmativa & negativa. Dico igitur oppositionem esse in tota pro-

propositione, & sic in omnibus partibus, non tamen separatim sed simul acceptis.

Licèt autem omnes partes eædem sint, quoad terminos, non tamen quoad enunciandi modum, quia in altera enuncientur affirmatè, in altera negatè, vel in altera universaliter, in altera particulariter.

Ob. Illæ propositiones non sunt oppositæ, quarum una continetur in altera. Sed in propositionibus subalternis particularis continetur sub universali. Ergò.

Resp. Oppositio propositionum duplex est

Secundum rem, ut illæ quæ repugnant in veritate vel falsitate, & sic subalternæ non opponuntur.

Secundum modum enunciandi, ut illæ quæ diversum habent modum, sive qualitatis, cum altera affirmata sit, altera negata; sive quantitatis, ut cum altera sit universalis, altera particularis, & sic subalternæ repugnant.

Ob. Istæ propositiones, *Socrates* vivit, *Socrates* non vivit, sunt contradictoriæ, quia nullo alio modo opponuntur, sed non repugnant in quantitate & qualitate. Ergò contradictoriæ malè definiuntur.

Per-

Solut. Contradictoriæ propositiones sunt duplices, nimirùm vel

Perfectè, quæ & quantitate discrepant & qualitate, ut illæ quarum una est universalis, altera particularis, una affirmans, altera negans.

Imperfectè, quæ in qualitate solâ dissentiunt, ut duæ singulares, quarum altera affirmativa, altera negativa est: ut *Socrates* est; *Socrates* non est. Perfecta autem contradictoria suprà definiebantur, non imperfecta.

Objectt. Indefinitæ propositiones sibi invicem opponuntur, ut homo est niger, homo non est niger; At nec contrariè, quia sic solùm universales, nec sub-contrariè, quia sic solùm particulares, nec aliquo alio modo ut ex earum definitionibus patet. Ergò divisio oppositionis insufficiens est.

Solut. Oppositio propositionum contraria vel sub-contraria est duplex, Altera

Formalis. Et sic, ut dictum est, solùm duæ universales quarum altera affirmat, altera negat, contrariæ sunt; & duæ particulares, altera affirmans altera negans, sub-contrariæ.

Secundum æquivalentiam. Et sic indefinitæ propositiones opponuntur contrariè aut sub-contrariè. Nam semper

inde

indefinitæ propositiones oppositæ, in materia necessaria contrariæ sunt, sub-contrariæ verò in materia contingente.

Objectt. In omni oppositione subjectum eodem modo accipi debet, nam aliter esset æquivocatio in propositione; sed in contradictoriis eodem modo non accipitur, quia in altera universaliter sumitur, in altera particulariter. Ergò inter contradictorias non est oppositio.

Solut. In contradictoriis eodem modo capitur subjectum, quantum ad significationem & proprium sensum, quia eandem rem significat in utraque propositione: sed non quantum ad extensionem sive quantitatem significationis, quia in altera universaliter, in altera particulariter rem eandem significat: æquivocatio autem est non ubi quantitas, sed ubi significatio vocis immutatur.

Objectt. Illæ propositiones opponuntur contrariè, Omnis homo est albus, omnis homo est niger; At ambæ sunt affirmativæ. Ergò contrariæ malè definiuntur.

Secundum formam, quando iisdem existentibus propositionis partibus, contrarius est enunciandi modus, ut altera sit affirmata, altera negata, sic non sunt contrariæ.

Se-

Sol. Contrariæ propositiones aliquæ dicuntur, vel Secundum materiam, quando ipsarum propositionum partes sibi invicem sunt contrariæ. Sic verò eæ propositiones contrariæ sunt, cùm prædicata habeant contraria. Nota enim quòd contrarietas materiæ, à contrarietate terminorum; contrarietas formæ à contrarietate signorum accipitur.

2. Sunt contrariæ, ex parte, respectu habito ad prædicatum, non simpliciter respectu totius propositionis.

Object. Istæ propositiones, omne animal est homo, nullum animal est homo, sunt contrariæ in materia necessaria vel impossibili: at Ambæ sunt falsæ. Ergò prima lex contrariarum falsa est. Major probatur, quia si essent propositiones contingentes, tum per secundam legem ambæ possent esse simul falsæ, & per definitionem contingentis suprà assignatam, omne animal posset esse homo, & sic brutum homo esse posset.

Solut. Ista regula ut reliquæ omnes, intelligenda est de materia & impossibili, ubi prædicatio directa est: At verò in istis prædicatio est indirecta.

Præ-

Prædicatio est { Directa, quando communius de eo quod est, minùs commune dicitur, ut homo est animal. Indirecta, quando id quod minùs commune est de eo affirmatur quod est magis commune: ut, animal est homo. Nota igitur quòd in omnibus istis regulis directa prædicatio intelligitur.

Objec. Illæ propositiones, nullus homo est species, aliquis homo est species, sunt contradictoriæ; at ambæ sunt falsæ. Ergò lex contradicentium fallax est. Probo minorem: hæc enim, nullus homo est species, est falsa, quia homo in universali species est, ut ex definitione speciei patet. Illa etiam falsa est, aliquis homo est species; nam aliquis homo est individuum, scil. vagum; individuum autem species esse non potest.

Solut. Ista regula intelligenda est in prædicatione reali, non intentionali.

Prædicatio enim { Realis, ubi res de re prædicatur: ut, homo est animal, homo est doctus. Intentionalis, ubi vox artis prædicatur: ut, homo est species, animal est genus; in priori igitur prædicatione lex contradicentium locum obtinet.

2. Vel

2. Vel dicendum quòd in ea propositione signum (aliquis) potest esse determinatio

Rei, ad hunc sensum, aliquis homo, id est, homo particularis est species, sic quidem falsa est.

Modi, ad hunc sensum, aliquis homo, i. homo aliquo modo sumptus est species, sic vera est: quia homo aliquo modo sumptus, scil. in universali, est species.

Ob. Ad positionem universalis, non sequitur positio particularis; ut non sequitur, posito homine, poni *Socratem*, quia homo manet corrupto *Socrate*. At propositio sub-alternans est universalis, sub-alternata est particularis. Ergò malè statuitur ea lex sub-alternarum, Si sub-alternans sit vera, sab-alternata est vera.

Solut. Universale est duplex,

Incomplexum, quo pacto significat rem aptam de multis prædicari, ut animal, saxum, &c. Ad positionem autem talis universalis non sequitur positio particularis.

Complexum, quo modo nil aliud est quàm universalis propositio. Ad ejus autem positionem, particularem poni necesse est.

SECTIO XVI.

De Æquipollentia propositionum.

ÆQuipollentia est duarum propositionum categoricarum æquivalentia in quantitate & qualitate, in veritate & falsitate per adventum negationis.

Ad cujus explicationem primò notandum, quòd æquipollentia bifariam accipitur, nempe aut

- Generaliter, & sic nomina æquipollentiæ & æquivalentiæ idem significant.
- Specialiter, & distinctè, & sic æquivalentia pro eadem significatione (nam idem est æquivalentia quod eadem significatio) terminorum aut propositionum, æquipollentia autem pro æquivalentia propositionum accipitur. Quocirca hoc pacto æquivalentia, est genus æquipollentiæ.

Secundò notandum, quòd duplex est propositionum æquivalentia,

- Materialis, ratione terminorum, quando scil. constant ex terminis ejusdem significationis; ut, *Cicero* est homo, *Tullius* est animal rationale.
- Formalis, & artificiosa: quando scil. propositiones (aliter repugnantes) ad eundem sensum

sensum ratione negationis reducuntur. Hæc verò sola hoc in loco intelligitur.

Notandum igitur, ut ex definitione colligitur, quòd duæ conditiones ad propositionum æquipollentiam requiruntur,

1. Ut in sensu penitùs conveniant, eandémque planè significationem habeant, easdémque omnes conditiones veritatis, falsitatis, quantitatis, qualitatis.

2. Ut ista æquivalentia fiat ratione adjunctæ negationis. Nam si à naturali convenientiâ vel univocatione ipsorum terminorum proveniat, propriè æquipollentia dici non potest. Quocirca ea sola est hujus loci, quæ ambas conditiones habet.

SECTIO XVII.

De Æquipollentiæ Regulis.

TRes sunt æquipollentiæ in propositionibus regulæ. Prima: Si alicui signo universali aut particulari præponatur negatio, æquipollet suo contradictorio. Id est. Si sint duæ propositiones sibi invicem contradictoriæ, præpositâ alteri earum negatione, fit alteri æquipollens. Ex. gr. Hæ propositiones contradictoriæ sunt. Omnis homo est albus,

quidam homo non eſt albus. Si igitur alteri earum negationem præpoſueris, ut, non omnis homo eſt albus, fit alteri æquipollens, quidam homo non eſt albus, i. ejuſdem prorsùs ſenſu & ſignificationis.

Secunda regula. Si alicui ſigno univerſali poſtponatur negatio, æquipollet ſuo contrario. Id eſt, Si duæ propoſitiones univerſales ſint, quarum altera negat, altera affirmat, i. quæ ſunt contrariæ, ſi ſigno alterius earum poſtpoſueris negationem, fiunt æquipollentes. Ut, v. gr. Omnis homo ambulat, nullus homo ambulat, contrariæ ſunt. Si igitur ſigno alterius earum poſtpoſueris negationem, ut, omnis homo non ambulat, fit æquipollens huic, nullus homo ambulat.

Tertia regula. Si alicui ſigno univerſali, aut particulari, & proponatur & poſtponatur negatio, æquipollet ſuo ſub-alterno. Id eſt, Si duæ propoſitiones ſub-alternæ proponantur, ut omnis homo eſt animal, quidam homo eſt animal: ſi præponatur & poſtponatur alteri earum negatio, ut, non omnis homo non eſt animal, fit alteri æquipollens, quidam homo eſt animal.

Unde breviter colligitur, quòd negatio ſigno atque ſubjecto propoſitionis.

1. Præpoſita,	In	1. Contradictoriis,	Æquipollentiam facit.
2. Poſtpoſita,		2. Contrariis,	
3. Præpoſita & poſtpoſita.		3. Subalternis	

Exem-

Exempli gratia.

Non omnis, quidam non: Omnis non, quasi nullus.
Non nullus quidam: Sed nullus non, valet omnis.
Non aliquis, nullus: Non quidam non, valet omnis.
Non alter, neuter: Neuter non, præstat uterque.

Notandum, quòd regulæ æquipollentiarum traduntur solùm de contradictoriis, contrariis & sub-alternis: de sub-contrariis autem nulla est æquipollentiæ regula.

1. *Præ, Contradic.* 2. *Post, Contrar.* 3 *Præ, Postque, Sub-altern.*

1. Id est. Si uni ex contradicentibus præponas negationem, ex contradicentibus facis æquipollentes. 2. Si signo unius ex contrariis postponas negationem, facis æquipollentes ex contrariis. 3. Si signo unius ex sub-alternis, & præponas & postponas negationem, facis æquipollentes ex sub-alternis.

SECTIO XVIII.

Dubitationes resolvuntur.

Objectio. NUlla negatio dat propositioni quantitatem; ergò negatio præposito signo particulari ei non dat universalem quantitatem. Et proindè prima regula falsa est. Antecedens patet, quia negatio est propositionis qualitas, quantitatem autem dare qualitas non potest.

Sol. Negatio duplicem habet in propositione effectum, alterum

Immediatum, quod est negare id, quod post se sequitur.

Mediatum, quod est ponere oppositum illius, quod ipsa negat. Itaque negatio per se solùm negat, per accidens tamen & ex consequenti variat & mutat quantitatem signi cui adjungitur. Idcóque quando negat quantitatem universalem, ex consequenti ponit particularem, & negans particularem, ex consequenti ponit universalem, & denique negans negationem, consequenter ponit affirmationem.

Ob. Contradictoriæ semper repugnant in quantitate & qualitate, ut ex earum definitionibus patet, ergò nunquam sunt æquipollentes. Argumentum clarum, quia æquipollentes in quantitate & qualitate conveniunt.

Resp. Verum est. Contradictoriæ quamdiu manent contradictoriæ; nunquam æquipollent. At negatione præposita: desinunt esse contradictoriæ, & æquipollentes efficiuntur.

Ob. Negatio sive præposita, sive postposita signo est ejusdem semper naturæ & virtutis; at negatio præposita signo non facit æquipollere contrarias, sed contradictorias. Ergò nec post-

poſtpoſita contrarias æquipollere facit.

Sol. Dicendùm quòd negatio abſolutè & in ſe conſiderata, eadem eſt ubicunque poſita ſit in propoſitione, ſed non eſt eadem reſpectu effectus quem in propoſitione exercet. Natura enim negationis eſt id tantùm negare, quod poſt ipſam ſequitur in propoſitione. Ideò præpoſita quantitati in contradicentibus ipſam tollit: quam, ſi poſtponatur ut in contrariis, nequaquam tollit.

Objec. Duæ ſub-alternæ propoſitiones minùs repugnant quàm duæ contradictoriæ. Ergò faciliùs ad æquipollentiam revocantur. Sed ad contradictoriarum æquipollentiam ſufficit una negatio. Ergò ad æquipollentiam ſub-alternarum duæ negationes neceſſariæ non ſunt.

Sol. Duæ negationes ſi voces reſpicias, plus aliquid ſunt quam una negatio: At quoad actum negandi minùs ſunt, quia una alterius vim impedit. Idcircò qualitatem propoſitionis non immutant, (quod faciunt in æquipollentia contradicentium) ſed quantitatem ſolùm. Nam prior negatio facit ut mutetur quantitas: poſterior impedit ne mutetur qualitas. Quocirca ſecunda adjicitur, non ut plus mutetur propoſitio, ſed ne plus mutetur.

Ob. Si regula æquipollentiæ in ſub-alternis vera eſſet, tum duæ negationes affirmationem facerent, ut hæc, non aliquis homo non eſt doctus, æquipolleret huic, omnis homo eſt doctus;

sed duæ negationes affirmationem non faciunt, quia affirmatio & negatio sunt oppositæ; at unum oppositorum non est causa alterius.

Solut. Negatio non potest esse causa affirmationis primo & per se, sed per accidens & ex consequenti potest, quatenus alteram negationem negat; negatâ enim negatione, necesse est affirmationem poni.

Ob. Quod destruitur aut tollitur, à contrario suo tollitur, ut axioma Philosophorum habet. At una negatio non est alteri contraria. Ergò una alteram non tollit.

Sol. Negationes illæ bifariàm considerantur, nempe vel

- Quatenus negant ea quibus præponuntur, sic contrariæ non sunt.
- Quatenus una negat, altera negatur, i. una quasi agit, altera patitur, & sic contrariæ dici possunt. Ex.g. In hac propositione, Non aliquis homo non vivit; Si posterior negatio referatur ad id quod sequitur, scil. copulam propositionis, activè se habet & negat; sin vero ad negationem præcedentis, passivè se habet & negatur.

Nota ad intelligendum duas posteriores regulas æquipollentiæ, Quòd per negationem signo postpositam, non intelligitur immediata postpositio, ut scil proximè sit postposita signo

&

& præpoſita ſubjecto: Sed mediata, ut negatio ſigno & ſubjecto poſtponatur, & immediatè antecedat copulam propoſitionis. Nam aliter non totam propoſitionem ſed ſolummodò propoſitionis ſubjectum immutaret.

SECTIO XIX.

De converſione Propoſitionum.

Apud Dialecticos triplex converſio eſt,

1. In rebus abſolutis, inter terminos qui de ſe mutuò univerſaliter affirmantur, ut inter hominem & riſibile: Nam omnis homo eſt riſibilis, & omne riſibile eſt homo.

2. In relativis, inter terminos qui ſe mutuò reſpiciunt ut inter patrem & filium: Nam omnis pater eſt filii pater, & omnis filius eſt patris filius.

3. In propoſitionibus, quo pacto hic tractatur.

Sunt inter dialecticos, qui hos tres converſionis modos accuratè omnibus diſtinguunt; & eam, quæ eſt inter terminos abſolutos, vocant convertibilitatem; quæ inter relativa, convertentiam; quæ autem inter propoſitiones, propriè converſionem.

Converſio definitur, Commutatio apta termino-

rum propositiones: Ad quam intelligendam nota quod dicitur.

Commutatio terminorum.] Ubi non ipsarum vocum, sed ordinis commutatio intelligitur, ut subjectum in locum prædicati, & prædicatum in locum subjecti transeat; ut ex. gr. Homo est animal, animal est homo.

Apta.] i. Cum tali habitudine & cohærentia ad se invicem, ut in recta consequentia una propositio ex altera inferatur. Ut in his, nullus homo est equus, ergò, nullus equus est homo. Et in his, omnis homo est animal, Ergò aliquod animal est homo.

Nota autem, quòd ex his propositionibus altera dicitur conversa, ea scil. quæ est antecedens in argumentatione: Altera verò convertens, ea nempe quæ est consequens.

Advertendum itaque quòd tres conditiones requiruntur ad propositionum conversionem.

1. Ut sint eædem voces in utraque propositione, subjecti, prædicati, copulæ.

2. Ut fit Commutatio subjecti in locum prædicati, & contrà.

3. Ut mutuò propositiones sic dispositæ se inferant & arguant in disputatione, i. ut si una sit vera, altera eadem necessitate vera sit, vel secundum se totam, vel saltem aliquam partem. Quia de causa hæ non convertuntur, omnis homo

homo est animal, & omne animal est homo, quia prior vera est, altera falsa.

SECTIO XX.

De tribus Conversionis Modis.

Est autem triplex conversio propositionum. 1. Simplex, vel universalis. 2. Per accidens, vel particularis. 3. Per contrapositionem.

Conversio simplex est, 1. mutatio mera subjecti in locum prædicati, & è contra: 2. manente eadem propositionis quantitate & qualitate. Cujus definitionis duæ partes notandæ sunt.

Prior. *Pura mutatio subjecti in locum prædicati & è contra.*] id est, Mutatio tantùm ordinis terminorum. Ut distinguatur à conversione per contrapositionem, in qua non solùm ordo terminorum mutatur, sed etiam extensio, cum termini finiti mutentur in terminos infinitos.

Posterior. *Manente eadem qualitate & quantitate.*] Quæ adjicitur, ut discernatur à conversione per Accidens. In ea enim quantitas propositionis mutatur, ut infrà apparebit.

Universali negativæ, ut nullus homo est lapis. Ergò nullus

nullus lapis est homo. Non autem universali affirmativæ, quia non sequitur, Omnis homo est corpus; Ergò, omne corpus est homo.

Notandum verò, quòd hic conversionis modus convenit tantùm propositioni

Et particulari affirmativæ, ut quidam homo est animal. Ergò, quoddam animal est homo. Non autem particulari negativæ, quia non sequitur; aliquod animal non est homo; Ergò, aliquis homo non est animal.

2. *Conversio per accidens, est* 1. *mera transpositio subjecti in locum prædicati, & è contrà.* 2. *Eadem manente qualitate, sed mutata quantitate.* Cujus etiam duæ partes.

Prior. *Mera transpositio subjecti, &c.* i. Mutatio solùm ordinis, ut distinguatur à conversione per contrapositionem.

Posterior. *Eadem manente qualitate, sed mutatâ quantitate*, i. universali propositione factâ particulari, ut distinguatur à conversione simplici.

Notandum verò quod hoc conversionis modo convertitur solùm

Universalis affirmativa, in particularem affirmativam, ut omnis homo est animal: Ergò aliquod animal est homo. Et universalis negativa in particularem negativam. Ut nullus homo est equus. Ergò, aliquis equus non est homo.

3. *Conversio*

3. *Conversio per contrapositionem, Est* 1. *mutatio subjecti in locum prædicati, & è converso.* 2. *Manente eadem quantitate & qualitate, sed* 3. *Terminis finitis mutatis in infinitos. Ut omnis homo est animal, & omne non animal est non homo.* Tres ejus definitionis partes.

Prima: *Mutatio subjecti, &c.*] In qua cum aliis conversionis modis convenit.

Secunda: *Manente eadem quantitate, &c.*] Ut discernatur à conversione per accidens, in qua quantitas universalis in particularem mutatur.

Tertia: *Mutatis terminis finitis in infinitos.*] Ut distinguatur ab utrisque reliquis conversionis speciebus, in quibus nulla fit terminorum mutatio, sed solùm ordinis vel quantitatis.

Notandum autem, quòd iste conversionis modus convenit tum propositioni

1. Universali affirmativæ, ut convertatur in seipsam, ut, Omnis homo est vivens: Ergò, omne non vivens est non homo.

2. Particulari negativæ, ut convertatur in seipsam, ut, Quidam equus non est albus. Ergò, Quoddam non album non est non equus.

Prima dicitur simplex, quia in ea est simplex & unica mutatio scil. ordinis prædicati & subjecti, cæteris omnibus manentibus immutatis.

Secunda.

De istorum autem modorum nominibus, nota quòd conversio

Secunda, per accidens: quia per eam propositio non convertitur secundum se totam, sed secundum aliquam sui partem, i. non secundum omnia, sed quædam subjecta tantùm.

Tertia, per contrapositionem, quia in ea est contraria terminorum positio, cum ponantur ut finiti in una, & ut infiniti in altera propositione.

Quocircà propria nota conversionis simplicis, est mutatio ordinis subjecti & prædicati, sine omni alia mutatione. 2. Propria nota Conversionis per accidens est mutatio quantitatis. 3. Propria denique nota conversionis per contrapositionem est mutatio terminorum finitorum in infinitos.

De prædictis conversionis modis nota hos Versus à Sophista.

fEcI simpliciter, convertitur EvA per Acci. Aſt O per Contra: ſic fit converſio tota.

Ad hos ritè intelligendos. Nota, quòd *A*, est proprius character & nota, quâ Sophista designat propositionem universalem affirmantem. *E*. universalem negantem. *I*. particularem affirmantem. *O*, particularem negantem. Sic igitur intellige. *Feci*, i. universalis negativa designata per *E*, & particularis affirmativa designata per *I*, convertuntur simpliciter.

citer. *Eva*, i. universalis negativa designata per *E*, & universalis affirmativa designata per *A*, convertuntur per Accidens. *Ast. O*, i. universalis affirmativa designata per *A*, & particularis negativa designata per *O*, convertuntur per contrapositionem.

Ne autem in propositionum conversione aliqua difficultas lateat, observandæ sunt hæ tres conditiones.

1. Ut in conversione totum extremum accipiatur, ut hæc propositio, nullus homo est pejor asino, non debet converti, Ergò nullus asinus est pejor homine, quia totum prædicatum non transponitur, sed nihil pejus asino est homo.

2. Ut sit eadem suppositio & significatio cujusque termini in utraque, Ut hæc propositio, nullus homo est species, non potest converti, ergò, nulla species est homo; quia homo sumitur in priori distributivè, in posteriori confusè.

3. Ut observetur amplificatio in copula, i. conveniens extensio ipsius verbi ad aliud tempus ut servetur apta terminorum applicatio. Ut hæc propositio, aliquis vir fuit infans, converti non sic debet, aliquis infans fuit vir, sed aliquis, qui fuit infans, est vir.

SECTIO

SECTIO XXI.

Dubitationes resolvuntur.

Ob. HÆc propositio universalis affirmans [*omnis homo est risibilis*] convertitur in hanc (*omne risibile est homo*) simplici conversione *ut ex definitione patet:* Ergò, universalis propositio affirmans convertitur simpliciter.

Resp. 1. Propositiones duplices sunt, aliæ ex terminis

- Æqualibus, cùm subjectum & prædicatum æquè latè patent, ut in hac propositione, *homo est risibilis.*
- Inæqualibus, cùm subjectum latiùs patet prædicato; vel è contrà, ut in his propositionibus, *Animal est homo, Homo est animal:* de his verò, non de illis intelligitur, quòd simplex conversio negativæ, & non affirmativæ propositioni convenit.

Resp. 2. Vel dicendum, quòd duplex est conversio

- Materialis, ex mutuâ terminorum inter se cohærentiâ, & hæc convenire potest universaliter affirmantibus.
- Formalis, & artificiosa, quæ ex regulis conversionis pendet, & hæc solùm negantibus convenire potest.

Ob.

Objecti. Hæc eſt ſimplex converſio: *Socrates eſt homo, quidam homo eſt Socrates*; quia non eſt converſio per *accidens*, aut per *contrapoſitionem*; ſed ibi eſt mutatio quantitatis ſingularis, in particularem; Ergò ſimplex converſio malè definitur.

Reſp. Singularis, & particularis quantitas diſtinguuntur quoad modum *enunciationis*, non quoad modum *converſionis*: nam idem modus converſionis convenit ſingularibus & indefinitis, qui convenit particularibus.

Ob. Non ſequitur: *Quidam liber eſt in domo*, Ergò, *Quædam domus eſt in libro.* Igitur converſio ſimplex non convenit particularibus.

Reſp. Non eſt legitima converſio, quia totum prædicatum non transfertur in locum ſubjecti; ſed ſic converti debet: *Quidam liber eſt in domo*: Ergò, *quidam in domo eſt liber.*

Objecti. Ubi eſt mutatio à finito in infinitum, eſt mutatio quantitatis, ſed in converſione per *contrapoſitionem* eſt talis mutatio. Ergò eſt mutatio quantitatis.

Reſp. Eſt mutatio quantitatis in terminis, non in propoſitione, quæ ſemper manet in ſenſu ejuſdem quantitatis, cum idem ſignum retineatur.

Obj. Converſio eſt mutatio, ergò ubi eſt duplex mutatio, non eſt ſimplex converſio. At in converſione ſimplici eſt duplex mutatio; nam tum ſubjectum, tum prædicatum mutatur. Diverſarum autem rerum diverſa eſt mutatio. ergò non benè definitur ſimplex converſio.

Reſp.

Resp. Est mutatio duplex, si respiciantur partes propositionis, sed est unica mutatio, si tota propositio spectetur.

2. Vel dicendum quòd sunt duæ mutationes in numero, sed unica in specie.

SECTIO XXII.

De propositione hypothetica.

PRopositio hypothetica est, quæ constat ex pluribus Categoricis per conjunctionem unitis: ut, homo vivit, & lapis non vivit, cujus definitionis duæ sunt partes. Prior (quæ constat ex pluri. categoricis) spectat ad materiam: nam categoricæ propositiones sunt materia hypotheticæ.

Materia hypotheticæ duplex,
- 1. Proxima: ipsæ propositiones Categoricæ.
- 2. Remota: termini simplices, ex quibus Categoricæ conficiuntur.

Posterior (unitis per conjunctionem) spectat ad formam: nam forma hypotheticæ est ipsa unio categoricarum per conjunctionem.

Forma propositionis duplex, altera quæ dicitur forma,
- 1. Partis, quæ in categorica est ipsa copula: in hypothetica ipsa conjunctio.
- Totius, quæ in categorica est unio extremorum per copulam: in hypothetica est unio Categoricarum per conjunctionem.

Est

Est autem triplex propositio hypothetica:
1. Conditionalis.
2. Copulativa.
3. Disjunctiva.

1. Propositio conditionalis est hypothetica, in qua duæ categoricæ conjunguntur per notam conditionis, aut argumentationis, aut causalitatis.

Unde tres sunt species conditionalis.
1. Causalis, in qua uniuntur propositiones categoricæ conjunctione causali, ut quia homo habet pulmonem spirat.
2. Rationalis, in qua uniuntur conjunctione illativa aut argumentationis: ut homo spirat, ergò pulmonem habet.
3. Conditionalis propriè, in qua uniuntur conjunctione conditionis: ut, si homo spirat, habet pulmonem.

Notandum, quòd in hisce omnibus argumentatio includitur, unde propositio altera nominatur antecedens, scil. prior, quæ scil. habet rationem inferentis: altera verò consequens, quæ nempe habet rationem illatæ: ut in hac causali, quia sol lucet, dies est; prior, sol lucet, est antecedens; posterior, dies est, est consequens.

2. Copulativa propositio est hypothetica in qua conjunguntur plures propositiones categoricæ

tegoricæ, per conjunctionem copulationis: ut, Deus eſt verus, & omnis homo mendax.

Propoſitio copulativa eſt duplex, alia
1. Expreſſa, ubi nota copulationis exprimitur, ut in præcedenti inſtantia.
2. Implicita, in qua invenitur aliquod adverbium conjunctioni implicitè annexum.

Sive
1. Temporis: ut Quando ego curro, vos ſedetis.
2. Loci: ut, Ubi ego ſtudeo, vos luditis.
3. Adverſationis: ut, *Paulus* eſt Apoſtolus, ſicuti Petrus.
4. Relationis: ut, Tantum valet arbor, quantum fructus.

Hæ & ſimiles, in quibus eſt aut expreſſa, aut tacita copulativa inter copulativas recenſentur, quatenus vi & ſenſu copulativa nota in his ſemper includitur.

3. Disjunctiva propoſitio eſt, in qua connectuntur plures categoricæ per conjunctionem disjunctivam: ut, *Socrates* fuit philoſophus, aut *Plato* non fuit.

1. De veritate & falſitate harum propoſitionum notandum quòd conditionalis ea vera, in qua eſt bona conſequentia; i. in qua talis eſt cohærentia propoſitionum categoricarum, ut ſi antecedens ſit vera, conſequens etiam

etiam necessariò erit vera, ut si homo spiritum ducit, tum vivit.

Ea autem falsa est, in qua non est certa consequentia, & in qua antecedens vera esse potest, interim ut consequens sit falsa: ut (si homo vivit, lucet sol.)

Veritas igitur conditionalis consistit non in veritate categoricarum ex quibus componitur, sed in ipsarum cohærentia.

2. Ad veritatem causalis & rationalis duæ conditiones requiruntur. ut
1. Utraque pars sit vera.
2. Antecedens sit causa illationis consequentis: si autem altera harum desit, vel altera falsa sit, aut non debita cohærentia, falsa erit propositio.

3. *Copulativa* vera est, cujus omnes propositiones categoricæ sunt veræ; illa autem falsa, in qua aliqua ejus pars & aliqua propositio falsa est.

Unde ad veritatem omnium veritas requiritur, ad falsitatem unius falsitas sufficit: ut hæc vera, (homo est particeps rationis, & equus expers:) hæc autem falsa (homo est rationalis, & equus est risibilis.)

4. *Disjunctiva* ea vera est, cujus aliqua propositio vera est, licèt aliæ falsæ sint: falsa verò ea est, in qua ambæ sint falsæ. Quocirca ad veritatem omnis veritas sufficit, ad falsitatem omnium falsitas exigitur, ut hæc vera: (ignis vel

est

est calidus vel frigidus (hæc falsa) vel homo est bos, vel equus est asinus.

Duplicia sunt accidentia categoricæ propositionis,
- 1. Immediata, quæ naturam Categoricæ proximè sequuntur, ut quantitas & qualitas, & hæ conveniunt hypotheticæ gratiâ Categoricæ.
- 2. Mediata, quæ secundariò & mediante quantitate & qualitate conveniunt, ut oppositio, æquipollentia, conversio, & hæ hypotheticæ omnino non conveniunt.

Object. Hæc est conditionalis, si sol lucet, tum bos est animal, sed nec vera, quia consequentia mala est; nec falsa, quia ea non est falsa, cujus omnes partes sunt veræ, Ergò conditionalis malè definitur.

Resp. In ea conditionali duo spectantur;
- 1. Materia i. e. categoricæ ex quibus conficitur, & quoad hanc est vera.
- 2. Forma & consequentia unius ad alteram, & quoad hanc falsa est.

Ob. Illa propositio est copulativa, *Socrates* & *Plato* philosophantur, sed in ea non sunt duæ propositiones categoricæ, ut per se patet, ergò non est hypothetica. Major manifesta est, quia est in ea copulatio, ergò est copulativa.

1. Imper-

Resp. Copulatio est duplex,
- 1. Imperfecta scil. terminorum, quando in uno subjecto unóve prædicato plures termini copulantur per conjunctionem, & talis non facit hypotheticam propositionem.
- 2. Perfecta, sc. propositionum, quando plures propositiones copulantur, & talis hoc in loco intelligitur, est ergò ea copulativa, quantum ad subjectum, non verò secundum se totam.

Ob. Totum nihil aliud est, quàm omnes suæ partes, ergò ut tota copulativa falsa sit, necesse est, ut omnes ejus partes sint falsæ, & consequenter una pars non sufficit ad falsitatem copulativæ.

Resp. Totum capitur
- 1. Distributivè pro omnibus partibus figillatim acceptis, & si sic tota sit falsa, singulas partes oportet esse falsas.
- 2. Collectivè pro omnibus simul sumptis, & sic nisi omnes partes veræ sint, propositio integra falsa erit.

Ob. Conjungere & disjungere sunt contraria: at contraria eidem simul non conveniunt, ergò eadem conjunctio non potest simul conjungere & disjungere easdem propositiones; at conjunctio disjunctiva conjungit eas propositiones: ergò non disjungit.

Resp. Conjungere & disjungere non sunt contraria,

contraria, nisi idem modus intelligatur; sed est hic diversus modus; nam nota disjunctiva conjungit eas quantùm ad voces: disjungit verò quantùm ad significata.

Object. Hæc disjunctiva est vera, *Johannes* cras ægrotabit, vel cras non ægrotabit: sed neutra ejus propositio est vera, quia aut prima, aut secunda: sed ad neutram partem respondeti potest.

Resp. Est altera earum vera, non determinatè, sed indeterminatè; & sic disjunctiva vera requirit aliquam partem veram, vel definitè, vel saltem indefinitè.

Ob. Hæc est hypothetica: *Socrates* est Philosophus, qui alios docet philosophari: nam non est categorica, cum constet ex duabus categoricis; in ea tamen duæ categoricæ non uniuntur per conjunctionem, ergò hypothetica malè definitur.

Resp. Omnis hypothetica constat ex categoricis unitis per conjunctionem aut explicitam & apertam, aut implicitam & intellectam; sic in ea propositione nota copulativa intelligitur in relativo (qui) *Socrates* est Philosophus, & alios philosophari docet.

SECTIO

SECTIO. XXIII.

De propoſitione Modali.

Triplex eſt modus
- 1 Nominis, ut adjectivum, ut in hac, homo doctus diſputat.
- 2. Verbi, ut adverbium, ut homo præclarè diſputat; ſic ut adjectiva determinationes ſunt nominum, ſic & adverbium verborum.
- 3. Propoſitionis, qui modum compoſitionis ſubjecti cum prædicato determinat, ut verum, falſum, impoſſibile, & poſſibile, neceſſarium, contingens.

Sunt autem hi duplices alii nempe determinant ſecundum,
- 1. Qualitatem ſolùm propoſitionis, ſic verum, vel falſum modi ſunt.
- 2. Qualitatem materiæ propoſitionis, quæ ſc. indicat qualis ipſa materia eſt & ſic ſolùm quatuor jam poſtremò nominati, propoſitiones modales conſtituunt.

Def. Eſt igitur modus vox quædam propoſitionis compoſitionem ratione materiædeterminans
- 1. Ut determinet non aliquam propoſitionis partem

contraria, nisi idem modus intelligatur; sed est hic diversus modus; nam nota disjunctiva conjungit eas quantùm ad voces: disjungit verò quantùm ad significata.

Object. Hæc disjunctiva est vera, *Johannes* cras ægrotabit, vel cras non ægrotabit: sed neutra ejus propositio est vera, quia aut prima, aut secunda: sed ad neutram partem respondeti potest.

Resp. Est altera earum vera, non determinatè, sed indeterminatè; & sic disjunctiva vera requirit aliquam partem veram, vel definitè, vel saltem indefinitè.

Ob. Hæc est hypothetica: *Socrates* est Philosophus, qui alios docet philosophari: nam non est categorica, cum constet ex duabus categoricis; in ea tamen duæ categoricæ non uniuntur per conjunctionem, ergò hypothetica malè definitur.

Resp. Omnis hypothetica constat ex categoricis unitis per conjunctionem aut explicitam & apertam, aut implicitam & intellectam; sic in ea propositione nota copulativa intelligitur in relativo (qui) *Socrates* est Philosophus, & alios philosophari docet.

SECTIO

SECTIO. XXIII.

De propoſitione Modali.

Triplex eſt modus
- 1 Nominis, ut adjectivum, ut in hac, homo doctus diſputat.
- 2. Verbi, ut adverbium, ut homo præclarè diſputat; ſic ut adjectiva determinationes ſunt nominum, ſic & adverbium verborum.
- 3. Propoſitionis, qui modum compoſitionis ſubjecti cum prædicato determinat, ut verum, falſum, impoſſibile, & poſſibile, neceſſarium, contingens.

Sunt autem hi duplices alii nempe determinant ſecundum,
- 1. Qualitatem ſolùm propoſitionis, ſic verum, vel falſum modi ſunt.
- 2. Qualitatem materiæ propoſitionis, quæ ſc. indicat qualis ipſa materia eſt & ſic ſolùm quatuor jam poſtremò nominati, propoſitiones modales conſtituunt.

Def. Eſt igitur modus vox quædam propoſitionis compoſitionem ratione materiædeterminans
- 1. Ut determinet non aliquam propoſitionis partem

Unde duæ conditiones requiruntur ad rationem modi, nempe

ſed totius propoſitionis compoſitionem: ut à nominis verbique modis diſtinguatur.

2. Ut determinet eam rationem materiæ; i. oſtendat cujus materiæ propoſitio eſt, ut diſtinguatur à vera & falſa, quæ ſolùm qualis ſit compoſitio deſignant, ſine reſpectu ad materiam.

Def. Modalis propoſitio eſt, quæ aliquo ex his quatuor modis eſt determinata. Neceſſarium, Contingens: Impoſſibile, Poſſibile.

1. Neceſſarium eſt, quòd non aliter ſe habere poteſt, ut (neceſſarium eſt hominem vivere.)

2. Impoſſibile eſt, quod non poteſt ita ſe habere, (ut impoſſibile eſt hominem eſſe aſinum.)

3. Contingens, quod eſt & poteſt non eſſe; ut (contingens eſt me legere.)

4. Poſſibile eſt, quod non eſt & poteſt eſſe; ut (poſſibile eſt aquam eſſe calidam.)

Notandum, quòd hi modi ponuntur dupliciter, nempe

1. Ex parte vocis, quia ponuntur in propoſitione interdum, nempe

1. Nominaliter, ut (poſſibile eſt hominem currere.) (Neceſſarium eſt hominem ſpirare.)

2. Adverbialiter, ut (homo poſſibiliter currit.) (homo neceſſariò ſpirat.)

1. In

citer in propositione; altera enim est differentia

2. Ex parte loci ejus in propositione, quia ponuntur

1. In principio, ut (impossibile est hominem esse lapidem.)

2. In fine: ut (homo est animal necessariò.)

3. In medio, ut (homo possibiliter currit.)

Est autem modalis duplex.

1. Composita; in qua idem tempus importatur, ut (impossibile est sedentem ambulare, & ambulare dum sedeat.)

2. Divisa, in qua aliud tempus intelligitur, ut (possibile est sedentem ambulare) & eum qui jam sedet posthac ambulare.

Notandum autem, quòd optima ratio discernendi sensum divisum à composito, à loco ipsius modi requiri potest, nam si intra propositionem modus ponatur, ut (homo albus possibiliter est niger) sensum divisum facit; at si extra propositionis materiam in principio ejus aut fine, ut impossibile est hominem album esse nigrum (hominem album esse nigrum impossibile est) sensum compositum facit.

Not. Si quis hanc differentiam observat au-

thoritate fortassis aliquorum exemplorum *Aristotelis*, ut nullo præcepto facilè convinci potest.

Notandum, quòd modalis propositionis duæ sunt partes,
1. Materia, quæ nihil aliud est, quàm ipsa categorica propositio.
2. Forma, quæ nil aliud est, quàm modus ipse ad determinandum categoricam adhibitus.

SECTIO XXIV.

De accidentibus modalis propositionis.

DUplex est quantitas modalis propositionis,
1. Dicti.
2. Modi.

1. Dicti, & ipsius categoricæ inclusæ in modali, & sic quadruplicem quantitatem habet: sicut pura categorica propositio.

2. Modi, & sic dividitur in universalem & particularem; nulla autem modalis ex parte modi indefinita est aut singularis: Prior quantitas materialis est: Posterior formalis dici potest.

1. Propositio modalis universalis est, quæ habet modum universalem, ut necessarium & impossibile.

2. Propositio verò modalis particularis est, quæ modum habet particularem, ut possibile & contingens.

Affir-

Affirmatio etiam & negatio in modali esse potest duplex, altera { 1. Dicti. 2. Modi. }

1. Modi, quando ipse modus negatur, & quando negatio præponitur modo, ut, non necessarium est hominem esse animal.

2. Dicti, quando ipsa copula negatur, sicut in pura categorica: ut, necessarium est hominem non esse asinum. Simile dicendum de affirmatione, 1. Esse aliam Modi, quando negatio modum non præcedit.

2. Aliam Dicti, quando non præcedit copulam.

Ex quibus illa modalis simpliciter affirmativa aut negativa dicitur, quæ quoad modum talis est; illa verò quæ quoad dictum talis secundum quid modalis dicitur affirmativa vel negativa.

Unde patet eandem modalem & affirmativam negativámque diversa ratione esse posse sicut ex modo & copula, alterum quandoque affirmatur altero negato.

Regulæ veritatis & falsitatis modalium propositionum.

1. Propositio modalis de necessario vera est, cujus materia necessaria est, ut necesse est hominem esse animal: falsa cujus materia, aut impossibilis est, aut contingens, ut necesse est hominem esse bovem, necesse est hominem esse album.

2. Propositio modalis de impossibili vera est, cujus materia est impossibilis, ut impossibile est hominem esse equum: falsa verò, cujus

materia vel est necessaria, vel contingens, ut impossibile est hominem esse animal, impossibile est hominem esse album.

3. Propositio modalis de possibili vera est, cujus materia aut necessaria est aut contingens, ut possibile est hominem vivere, possibile est hominem currere: falsa cujus materia est impossibilis, ut possibile est hominem esse asinum.

4. Propositio modalis de contingenti falsa est, cujus materia aut est necessaria, aut impossibilis; ut contingens est hominem esse corpus, contingens est hominem esse brutum.

Notandum, quòd omnes veræ propositiones modales necessariæ sunt, omnes falsæ impossibiles: nam quamvis materia alicujus modalis & categorica, quam includit, sit contingens, tamen ipsa modalis contingens non est: ut hæc propositio de modo contingenti, Contingens est hominem esse album, est necessaria, quia ita est, nec potest aliter esse quàm contingens. Ista autem impossibilis est equum esse album, est necessarium, quia licèt equus potest esse albus, non tamen potest esse necessarium, equum esse album.

Not. Aliud igitur est esse contingentem propositionem, & esse de modo contingenti: seu aliud est esse categoricam propositionem puram contingentem, aliud esse categoricam propositionem modalem contingentem.

Object. Determinatio est actio, quia determinare

minare est agere, sed modus non est actio, ergò malè definitur modus esse determinatio propositionis.

Resp. Aliquid determinat propositionem dupliciter,
1. Effectivè, & sic proferens propositionem omnimodè ipsam determinare dicitur & hoc est agere.
2. Formaliter, & sic ipse modus propositioni adhibitus ipsam determinat, & hoc non est agere.

Objectt. Si modus sit determinatio propositionis, tum propositio, quæ caret modo, est indeterminata, & per consequens indefinita, at omnis propositio modo carens non est indefinita. Ergò.

Resp. Indeterminatio est duplex, alia quoad
1. Quantitatem, sic omnis propositio est indeterminata.
2. Compositionem subjecti cum prædicato, & sic omnis pura categorica indeterminata est, quia nullus modus, signúmve in propositione ponitur, quod indicare possit, qualis compositio est.

Ob. Per se & per accidens faciunt modalem propositionem, ut per se, *Socrates* est animal, ergò non sunt quatuor solùm modi.
1. Primarii, solùm quatuor nominati.

Resp. Modi duplices sunt,

2. Secundarii, & sic sunt multò plures, ut utile, inutile; certum, incertum; per se, per accidens; qui tamen omnes ad quatuor prædictos reducuntur: sicut per se sub necessario, per accidens sub contingenti continentur.

Ob. Ista est propositio modalis: Possibile est *Socratem* currere, sed in ea non est propositio determinata, ergò modalis malè describitur; minor patet, quia *Socratem* currere, non est propositio.

Resp. Est propositio implicita, nam, est possibile *Socratem* currere, significat, est possibile, ut *Socrates* sit currens; licèt ergò non sit propositio formaliter & explicata, est tamen virtualiter & implicitè.

Ob. Modus in modalibus est earum forma: sed quantitas sumitur ex materia non forma: ergò ex modo quantitas earum haberi non potest.

Resp. Quantitas subjectorum, sicut in puris Categoricis, materiam sequitur, sed quantitas compositionis subjecti cum prædicato, sicut in modalibus, formam sequitur.

Ob. Affirmatio & negatio sunt contraria: ergò eadem modalis affirmativa & negativa esse non potest.

Resp. Verum est ratione eadem: at quæ est affirmativa ratione modi, potest esse negativa ratione copulæ, vel è converso.

SECTIO

SECTIO XXV.

De Argumentatione.

EXplicatis partibus materialibus argumentationis, deinceps de ipsa argumentatione dicendum est.

Def. Est autem argumentatio oratio, in qua propositio una ex alia vel aliis consequi dicitur.

1. Quia vox simplex nequit esse argumentatio, dicitur oratio: ut homo est animal, ergò homo est corpus.

2. Dicitur (in qua una propositio denotatur sequi ex alia vel aliis) quia sat non est ad naturam argumentationis, ut una sequatur ex altera: nisi in tali ratione exprimatur ipsa consecutio: ut homo est animal, & homo est corpus, argumentatio non est, licèt in re ipsa una sequatur ex altera, nisi per notam illationis explicetur.

Unde apparet tres esse argumentationis partes: nempè,

1. Illam ex qua altera infertur, ut in præcedenti exemplo, homo est animal, & hæc nominatur antecedens.

2. Illam, quæ infertur, ut in eodem exemplo homo est corpus, & hæc nominatur consequens.

3. Ipsam notam illationis, exprimentem consecutionem, ut ergò, igitur, &c. quæ est quasi vinculum & nodus antecedentis & consequentis.

1. Materiales, ut antecedens & consequens, ex quibus materialiter argumentatio conficitur.

Notandum, quòd harum partium aliæ sunt, nempè

2. Formales, forma autem argumentationis alia, nempè quoad

1. Vocem, ut nota illationis.

2. Significationem, ut ipsa connexio antecedentis & consequentis, & ipsa consequentia, quam illationis nota designat.

Notandum, quòd antecedens in argumentatione biformis esse potest, nempè

1. Simplex, ut in Enthymemate, ubi unica propositio præcedit notam illativam, ut, homo est corpus, ergò est substantia.

2. Duplex, ut in syllogismo, ubi duæ propositiones præcedunt notam illativam, ut omne animal est corpus, omnis homo est animal, ergò omnis homo est corpus: quarum priorem majorem appellant, posteriorem minorem.

Dividitur argumentatio dupliciter, & secundum

1. Qualitatem.
2. Substantiam.

Argu-

Argumentationum quoad qualitatem alia est

1. Bona, in qua consequens necessariò infertur ex antecedente: ut, homo loquitur, ergò habet linguam.

2. Mala, in qua consequens non rectè infertur ex antecedente: ut, homo loquitur, ergò est doctus.

Consequentia autem bona est duplex,

1. Quoad materiam, in qua ob ipsarum rerum conjunctionem necessariam, una ex alterâ necessariò infertur: ut, *Socrates* est homo, ergò *Socrates* est rationalis: ibi enim bona consequentia est solùm ob necessariam connexionem hominis & rationis.

2. Quoad formam, in qua propter modum collocandi, una sequitur ex altera: & non ob ipsarum rerum necessariam conjunctionem, sed propter modum collocationis propositionum. De signis & Modis vide post.

Quoad formam autem hæc bona est consequentia, licèt non quoad materiam: Omnis lapis est animal, omnis homo est lapis, Ergò omnis homo est animal. In hac enim licèt nulla sit ipsarum rerum connexio, tamen prioribus illis positis, necesse est sequi id quod infer-

infertur, propter modum collocandæ hujus argumentationis in figura & modo.

Secundò, divisio argumentationis quoad substantiam, est generis in suas species.

Quatuor enim species sunt:
1. Syllogismus.
2. Enthymema.
3. Inductio.
4. Exemplum.

Syllogismus autem duplex:
1. Categoricus.
2. Hypotheticus.

Def. Est autem Syllogismus argumentatio in qua quibusdam positis & concessis, necesse est aliud evenire per ea quæ posita sunt & concessa.

1. Oratio ponitur loco generis: duplex enim syllogismi genus:
1. Remotum: sic oratio.
2. Proximum: sic argumentatio genus est.

2. In qua quibusdam] i. quibusdam propositionibus, quæ particula ponitur ad differentiam enthymematis, in quo unica est præmissa, saltem formaliter & quoad vocem, at in syllogismo plures præmissæ esse debent.

3. Positis] i. dispositis in modo & figura ad differentiam inductionis & exempli, in quibus propositiones secundum modum & figuram non disponuntur.

4. Necesse est evenire] i. sequi & inferri in conclusione, quæ particula ponitur ad differentiam Sophisticorum syllogismorum, in quibus,

licèt

licèt concluſio apparet ſequi ex præmiſſis, non tamen neceſſariò ſequitur.

5. Aliud] i. aliam propoſitionem, nempe concluſionem, quæ ponitur ad differentiam fallaciæ (in petitione principii) ubi concluſio eadem eſt cum præmiſſis.

Syllogiſmus autem duplex eſt, nempe
- 1. Perfectus, qui evidentem habet neceſſitatem ſuæ illationis ſicut ſunt ſyllogiſmi, qui in quatuor modis primæ figuræ efformantur.
- 2. Imperfectus, qui non habet neceſſitatem ſuæ illationis evidentem, ut ſyllogiſmi in aliis modis & figuris confecti; qui aliter evidentiam ſuæ illationis non habent, quàm per eorum reductionem ad ſyllogiſmos primæ figuræ.

Syllogiſmus duas habet partes, nempè
- 1. Materiam, quæ duplex:
  - 1. Remota, ſunt termini ex quibus propoſitiones conflantur.
  - 2. Propinqua, ſunt propoſitiones ex quibus immediatè conficitur ſyllogiſmus.
- 2. Formam, quæ etiam duplex:
  - 1. Ex parte terminorum quæ appellatur figura.
  - 2. Ex parte propoſitionum, quæ nominatur modus.

De-

De materia remota nempe terminis — Notandum, quòd tres sunt termini in omni syllogismo, nempe: 1. Major. 2. Minor. 3. Medius.

Major terminus, vel majus extremum est, quod conjungitur cum medio in majore propositione.

Minor terminus, vel minus extremum est, quod conjungitur cum medio in minore propositione.

Medius verò terminus, est qui bis sumitur ante conclusionem, ipsam verò conclusionem non ingreditur, ut omne animal est corpus, omnis homo est animal, ergò omnis homo est corpus.

Animal est medius terminus, corpus est major, homo est minor.

Notandum quòd omnis terminus bis ponitur in Syllogismo, major in majore propositione & conclusione; medius in majore & minore, nec omninò in conclusione: minor in minori propositione & conclusione.

Medius autem terminus nominatur à dialecticis — 1. Medium, quatenus unit & conjungit unum extremum alteri. 2. Argumentum, quatenus est causa, ut conclusioni, de qua dubitatur, fides adhibeatur.

De

De materia propinqua, i. propositionibus, propositiones item in omni Syllogismo tres sunt nempè,

1. Major quæ à dialecticis interdum absolutè propositio nominatur, prima scil. Syllogismi enunciatio.

2. Minor etiam assumptio dicitur, quæ est secunda syllogismi enunciatio.

3. Conclusio, quæ notam illationis sequitur, & ex majori, & minori infertur, & est tertia syllogismi enunciatio.

De forma remota scil. figura, } Figura autem syllogismi est medii termini cum cæteris dispositio quoad subjectionem & prædicationem.

Est autem figura triplex {
1. Altera in qua medium est subjectum majoris propositionis, & prædicatum minoris, ut omne animal est corpus, vide instantiam præcedentem.
2. Altera est in qua medium est prædicatum in utraq; propositione sc. majori & minori.
3. Altera in qua medium subjectum est in propositione utraque; ut, omnis homo est corpus, aliquis homo est animal, ergò aliquod animal est corpus. Unde versus, (Sub. præ. prima, bis præ. secunda, tertia bis Sub.

Sic

Sic exponitur; medium in prima figura, subjectum est in una præmissa, prædicatum in altera; in secunda figura bis prædicatum & prædicatum in utraque præmissa, in tertia figura bis subjectum, & subjectum in utraque præmissa.

De forma propinqua, i. modo. { Modus est ordinatio propositionum in syllogismo secundum certam qualitatem & quantitatem.

Syllogismorum autem modus duplex est; alii enim sunt { 1. Indirecti, in quibus infertur conclusio, in qua minus extremum de majori prædicatur; ut omne animal est vivens, Omnis homo est animal, ergò aliquod vivens est homo.

2. Directi in quorum conclusione major extremitas prædicatur de minore, ut omne animal est vivens, omnis homo est animal, ergò omnis homo est vivens.

Eorum autem qui directè concludunt, alii sunt { 1. Perfecti. 2. Imperfecti.

1. Perfecti, qui per se apparent necessariò concludere, & qui ita perspicuè & clarè conclusionem inducunt, ut ipso rationis lumine ejus firmitas in concludendo perspiciatur, & tales sunt modi quatuor in prima figura.

2. Imperfecti, qui per se non ita apparent necessa-

ceſſariò concludere, ſed per reductionem ad alios ſyllogiſmorum modos evidentes fiunt; tales verò ſunt modi ſecundæ tertiæque figuræ, qui ad modos primæ figuræ reducuntur, ut infra dicemus.

Omnia autem modorum nomina numero novem-decem, his verſibus continentur à Sophiſta. 1. Barbara. 2. Celarent. 3. Darii. 4. Ferio. 5. Baralipton. 6. Celantes. 7. Dabitis. 8. Fapeſmo. 9. Friſeſomorum. 10. Ceſare. 11. Cameſtres. 12. Feſtino. 13. Baroco. 14. Darapti. 15. Felapton. 16. Diſamis. 17. Datiſi. 18. Bocardo. 19. Feriſon.

Notandum quod novem priores ex his modis ad primam figuram pertinent, quatuor ſequentes ad ſecundam, ſex ultimi ad tertiam.

Ex modis autem primæ figuræ quatuor priores directi ſunt, quinque verò poſteriores indirecti, in quibus quantum ad poſitionem terminorum in præmiſſis, nulla eſt differentia à perfectis modis, ſed ſolùm quia eſt inverſio terminorum in concluſione.

Quia in directis major terminus prædicatum concluſionis eſt, minor ſubjectum: In indirectis verò minor terminus prædicatum, & major ſubjectum.

Notandum autem quod ex eâ literarum obſervatione, de qua ſupra diximus in converſione facilè eſt ſyllogiſmos per omnes formare modos: Nam *A.* univerſalem affirmativam denotat, *E.* univerſalem negativam, *I.* particularem

rem affirmativam, O particularem negativam.

Deinceps notandum in ſingulis dictionibus eſſe tres ſyllabas, nam ubi ſunt plures, ultimæ adjiciuntur metri cauſâ: per primam ſyllabam major intelligitur, per ſecundam minor, per tertiam concluſio, ut in his exemplis.

Fig.
- 1. Barbara
  - Omnis virtus eſt qualitas.
  - Omnis juſtitia eſt virtus,
  - Ergò
  - Omnis juſtitia eſt qualitas.
- 2. Ceſare
  - Nullus homo eſt expers rationis.
  - Omnis Aſinus eſt expers rationis: Ergò
  - Nullus Aſinus eſt homo.
- 3. Darapti
  - Omne animal eſt vivens.
  - Omne animal eſt corpus: Ergò
  - Aliquod corpus eſt vivens.

Duplices ſunt regulæ ſyllogiſmorum, aliæ
- 1. Generales omnium figurarum.
- 2. Speciales, quæ diverſæ diverſis figuris conveniunt.

Regulæ generales, quæ in omni ſyllogiſmo obſervantur, quatuor ſunt.

1. Prima, Ex ambabus præmiſſis particularibus nihil ſequitur in ſyllogiſmo, & quando utraque præmiſſa particularis eſt, nulla concluſio ex his inferri poteſt.

2. Secunda,

2. Secunda ex ambabus præmiſſis negativis in ſyllogiſmo nihil ſequitur.

3. Tertia, Si aliqua præmiſſarum particularis ſit, oportet concluſionem eſſe particularem, nam particularis concluſio rectè inferri poteſt ex univerſalibus præmiſſis, ſed nunquam univerſalis concluſio ex præmiſſa particulari.

4. Quarta, Si aliqua præmiſſarum fuerit negativa, oportet concluſionem eſſe negativam, nam ex puris affirmativis nunquam concluditur negativa.

De particularibus autem regulis, obſervandum quòd duæ ſunt catholicæ regulæ primæ figuræ.

1. Prior eſt, In modis directis & perfectis primæ figuræ, ſemper oportet majorem eſſe univerſalem.

2. Poſterior eſt, In modis directis & perfectis primæ figuræ, ſemper oportet minorem eſſe affirmativam; unde ſi vel major ſit particularis, aut minor negativa in prima figura, nihil ſequitur.

Secundæ item figuræ ſunt duæ leges & regulæ, 1. prima, oportet majorem ſemper eſſe univerſalem in ſecunda figura.

2. Secunda, oportet concluſionem in ſecunda figura ſemper eſſe negativam; unde ubi in ſecunda figura aut major particularis eſt, aut affirmativa concluſio, nihil ſequitur.

Tertiæ item figuræ duæ regulæ. 1. Prima oportet minorem in tertia figura ſemper eſſe affirmativam.

2. Secun-

2. Secunda, oportet conclusionem in tertia figura semper esse particularem; unde si aut minor sit negativa, aut conclusio universalis in tertia figura, nihil sequitur.

Not. Veritas harum particularium regularum clarè apparebit, inspiciendo particulares modos cujuslibet specialis figuræ.

Object. Argumentatio est actio rationis, nam idem est argumentari quod discurrere; discurrere autem est propria actio intellectûs, at oratio est actio linguæ, dicitur enim oratio quasi oris ratio, ergò argumentatio non est oratio.

Resp. Argumentatio consideratur tum
- 1. Formaliter, quoad essentiam, sic est interior discursus intellectûs.
- 2. Significativè, quoad expressionem, sic est exterior discursus oris & oratio, unde argumentatio non aliter oratio dicitur, nisi quatenus exprimitur oratione.

Ob. Bona est ea argumentatio in qua omnes leges argumentationis observantur; sed in argumentatione malâ, ut homo est animal, ergò homo est Asinus observantur omnes conditiones, cùm omnes partes legitimas habeat, 1. Antecedens, 2. Consequens, 3. Notam. Ergò argumentatio mala est bona.

- 1. Quoad formam, sic est bona.
- 2. Quoad materiam, sic est mala

Resp. Argumentatio bona bifariàm dicitur, aut mala. Nam ut sit bona secundum formam, satis est ut denotetur per notam conclusionis unam inferri ex altera; at verò ut sit bona secundum materiam, requiritur ut reipsâ inferatur. Et ut consequens necessariò pendeat ab antecedente.

Object. Una species ejusdem generis non prædicatur de altera, sed exemplum est inductio, & Enthymema syllogismus, ut inquit *Arist. lib.* 1. *Demonstrat cap.* 1. ergò membra confunduntur, & mala est divisio.

Resp. Syllogismus duplex est,
1. Perfectus, ex tribus constans propositionibus, & talis non est enthymema.
2. Diminutus, ex duabus conflatus, & talis ibi dicitur enthymema.

Inductio item duplex est,
1. Consummata, quæ est processus ab omnibus singularibus ad ipsum universale.
2. Inchoata, quæ est ab uno aut ab aliquibus singularibus ad aliquid universale, & hujusmodi inductio exemplum est.

Object. Omnes species argumentationis ad Dialecticam spectant, sed solùm inductio & syllogismus ad dialecticam spectant affirmante *Aristotele*

Aristotele allegato loco: Enthymema vero & Exemplum ad oratores, ergò Enthymema & Exemplum non sunt species argumentationis.

Resp. Duo spectantur in exemplo & Enthymemate: 1. Doctrina. 2. Usus.

1. Doctrina & modus docendi præcepta quibus sunt formanda, & sic pertinent solùm ad dialecticam.

2. Usus & praxis, & exercitium ipsorum præceptorum, & sic spectant ad orationem: non enim docet orator quomodo fabricanda sunt sed à Dialectica fabricatis utitur.

Objec. Omne genus convenit æqualiter suis speciebus, non uni magis quàm alteri, sed argumentatio illius convenit inæqualiter, ut magis syllogismis quàm cæteris, cum syllogismus sit perfectissima argumentatio, Ergò.

Resp. Argumentatio consideratur quoad
1. Essentiam, quæ definitione explicatur, sic æquè convenit universis.
2. Effectum, & actum probandi & faciendi fidem, sic maximè syllogismo, inde Inductioni, deinceps Enthymemati, postremo Exemplo. *De syllogismo.*

Objec. Definitio constare debet ex genere proprio & differentiâ, ut asserit *Arist. lib. 6. Topicorum, cap.* 3, at oratio non est proximum syllogismi genus, sed argumentatio; ergò malè definitur.

Resp.

Resp. Conveniens, id est, necessarium non est, ut docet *Arist.* eodem in loco.

Nam duo spectantur in definitionis constructione, nempe

1. Modus, qui est ex genere & differentiâ.

2. Finis, qui est evidentia rei definitæ; in modo ergò artem respicimus, in fine cognitionem: quamvis ergò ex ratione artis consisteret ex genere proximo, tamen ratione finis potest ex remoto, ubi ipsum est notius.

Obj. Si in Syllogismo omni necesse est sequi conclusionem ex præmissis, tum omnis syllogismus necessarius est & demonstrativus, nullus autem topicus; at id falsum est: Ergò.

Resp. Duplex intelligitur necessitas in syllogismo,

1. Consequentiæ, quoad connexionem conclusionis cum præmissis, & hæc est in omni legitimo syllogismo.

2. Veritatis, quoad ipsas propositiones, & hæc est solùm in demonstrativo. Prior necessitas est hypothetica, quia concessâ præmissarum veritate, necesse est sequi conclusionem. Posterior autem est positiva, posterior demonstrativo propria, prior omnium communis.

Ob. In qualibet propositione sunt duo terimni,

mini, ſed tres ſunt propoſitiones in Syllogiſmo: ergò ſunt ſex termini & non ſolùm tres.

Reſp. Nego argumentum, quià quilibet terminus bis accipitur in ſyllogiſmo; ſunt ergò tres ſolùm diverſi in ſpecie, licèt ſex ſunt quoad numerum.

Object. Omnis terminus eſt quiddam extremum; at medium non eſt extremum; ergò nullus eſt medius terminus.

Reſp. Medius terminus conſideratur reſpectu
1. Præmiſſarum, quas ſemper aliqua ex parte terminat, & ſic eſt extremum.
2. Extremitatum, quas unit & conjungit, & ſic eſt medium.

Object. Syllogiſmus conſtat ex duabus tantùm propoſitionibus, ut affirmat *Ariſt. lib.* 1. *Demonſt. cap.* 3. Ergò non conſtat ex tribus.

Reſp. Conſtat ex duabus tantùm propoſitionibus; verum eſt præmiſſis, & eas *Ariſt.* intelligit.

Nam duplex eſt modus propoſitionum in ſyllogiſmo, nam aliæ ſe habent
1. Activè, quæ ſcil. ad alias inferunt ut præmiſſæ. & tales duæ ſolùm ſunt in ſyllogiſmo.
2. Paſſivè, quæ ſcil. ab aliis inferuntur, ut concluſio, & talis in ſyllogiſmo unica.

Object. Diſpoſitio eſt actio, & diſponere eſt agere; at figura non eſt actio; ergò non eſt medii termini diſpoſitio.

Reſp.

Resp. Disposi-tio capitur bi-fariàm, nempè
1. Pro actu disponendi, & sic est actio.
2. Pro modo & ordine disponendi, & sic non est actio, & sic sumitur à Sophista.

Ob. Id quod prædicatur de utrisque extremitatibus, est super utrasq; extremitates: id quod subjicitur utrisq; est infra utrasque: at medium non est supra aut infra extremitates, sed inter utrasq; ergo medium non est prædicatum in secunda figura, & subjectum in tertia.

Resp. Medium duplex, alterum
1. Positione
2. Conjunctione,

Positione, quod scil. inter extrema ponitur, ut centrum in circulo.

2. Conjunctione, quod unit & conjungit extrema, & tale est medium in secunda & tertia figura. Nam licèt sit supra vel infra extrema, quoad positionem & prædicationem, est tamen inter extrema quoad conjunctionem, quatenus conjungit extrema in conclusione. At medium in prima figura est utroque modo medium.

Object. Impossibile, & necesse modus est, ut supra dictum est, at non est ordinatio propositionum in syllogismo quoad quantitatem & qualitatem, ergo modus malè definitur.

Resp. Modus duplex,
1. Propositionis, qui in propositionis determinatione consistit, de qua dictum est.
2. Syllogismi, qui scil. in ordinatione propositionum consistit, & talis hic definitur.

Objeƈt. Sequitur, *Socrates* eſt corpus, *Socrates* eſt rationalis, ergo quoddam rationale eſt corpus; ergo ſequitur concluſio ex puris particularibus.

Reſp. Duplex eſt Syllogiſmus { 1. Expoſitorius & informis. 2. Figuralis & artificioſus.

1. Expoſitorius & informis, qui eſt ille, cujus Medium eſt ſingulare ſingulariter acceptum.

2. Figuralis & artificioſus, qui ſc. in modum & figuram compingitur. Prior eſſe poteſt ex ſingularibus, hic verò nunquam: itaque quando dico ſyllogiſmum non eſſe ex particularibus, intelligo compactum in modo & figura.

Objeƈt. Medium in prima figura includitur in minori termino neceſſariò. At minor terminus ingreditur concluſionem; ergo & medium concluſionem ingreditur.

Reſp. Ingreditur quidem per Accidens, idque ſecundum rem, ſed non ingreditur per ſe & ſecundum vocem, eo ſc. modo quo ponitur in præmiſſis.

Objeƈt. Sequitur in ſecunda figura. Omne riſibile eſt animal rationale, Omnis homo eſt animal rationale, ergo omnis homo eſt riſibilis; ergo ſequitur concluſio affirmans in ſecunda figura.

Reſp. Conſecutio duplex eſt { 1. Materialis. 2. Formalis.

1. Mate-

1. Materialis, quæ eſt ex rerum coherentia & talis bona conſequentia affirmativa eſſe poteſt in ſecunda figura, ubi omnes termini æquales ſunt.

2. Formalis, quæ eſt ex propoſitionum diſpoſitione, & quæ eſt in aliquo iſtius figuræ modo & talis ſolùm eſt negativa in ſecunda figura.

SECTIO XXVI.

De reductione Syllogiſmorum.

NOtandum, quòd modi poſteriorum figurarum ad primæ figuræ modos reduci poſſunt.

Conſideranda autem ſunt in reductione { 1. Finis & cauſa. 2. Modus & regulæ, quibus reductio perficitur.

1. Cauſa eſt imperfectio eorum ſyllogiſmorum, qui in earum figurarum modis efformantur.

2. Finis & uſus, ut ſyllogiſmis in quibus per ſe non appareat concludendi neceſſitas, fides & evidentia adhibeatur.

Reductio autem eſt duplex { 1. Per oſtenſionem. 2. Ad impoſſibile.

1. Per oſtenſionem, quæ eſt, cum aliquis imperfectus ſyllogiſmus ad perfectum reduci-

tur per converſionem alicujus propoſitionis per eoſdem terminos, ut in Ceſare: Nullus homo eſt immortalis, omnis Angelus eſt immortalis, ergo nullus Angelus eſt homo: Ad Celarent, per ſimplicem converſionem majoris: Nullum immortale eſt homo, omnis Angelus eſt immortalis, ergo nullus Angelus eſt homo.

2. Ad impoſſibile, quæ eſt cum ex contradictorio concluſionis, cum aliqua præmiſſarum, infertur contradictorium alterius præmiſſæ, ut in Baroco. Omne vivens eſt animatum, aliquis lapis non eſt animatus, ergo aliquis lapis non eſt vivens.

Retineatur major, Omne vivens eſt animatum; ſumatur contradictorium concluſionis, Omnis lapis eſt vivens, & infertur in Barbara contradictorium minoris, Omnis lapis eſt animatus.

1. De modo autem reductionis notandum primò, quòd ſunt quatuor conſonantes, *B.C.D.F.* Quocirca omnes aliarum figurarum modi reducendi ſunt ad eos modos, qui ab eadem conſonante incipiunt, ut Ceſare & Cameſtres ad Celarent, Baroco & Bocardo ad Barbara, &c.

2. Secundò, notandum, quòd & quatuor aliæ conſonantes ſunt in ſyllabis, Primò S. & hæc denotat propoſitionem per vocalem præcedentem deſignatam convertendam ſimpliciter. Tertio *M.* & hæc notat tranſpoſitionem præmiſſarum, ut ex majori fiat minor. Secundò

dò *P.* & hæc notat eodem modo conversionem per accidens. Quartò *C.* & hæc notat talem modum reducendum per impossibile sumpto contradictorio conclusionis loco præmissæ notatæ per vocalem antecedentem.

SECTIO. XXVII.

De Enthymemate.

Def. ENthymema est syllogismus imperfectus, in quo ex unica propositione infertur conclusio, ut, omne animal vivit; ergo omnis homo vivit.

Notandum, quod syllogismus formaliter perfectus ex duabus præmissis conclusionem inferentibus consistit.

Ideóque cùm Enthymema ex unica præmissa constat, igitur imperfectus, quoad materialem sc. aut formalem perfectionem syllogismi esse dicitur: est tamen perfectus virtualiter, quatenus per unam præmissam explicatam, alteram in mente habet intellectam, unde æquè firmum probandi robur habet atque syllogismus.

Syllogismus dicitur imperfectus biformiter, & quoad { 1. Evidentiam probationis. 2. Firmitatem probationis.

Quoad evidentiam probationis, & sic Enthymema imperfectus syllogismus verè dicitur, cùm altera præmissa careat, ex qua infertur conclusio.

Quoad firmitatem probationis: & ſic Enthymema imperfectum non eſt intelligentibus auditoribus, neque minorem neceſſitatem habere videtur quàm ſyllogiſmus.

Reductio ad Syllogiſmum.

Reducitur autem Enthymema ad Syllogiſmum per appoſitionem præmiſſæ intellectæ; quomodo autem reducatur, intelligitur cùm cognoſcamus quæ præmiſſa deficit, quod ex terminis cognoſcitur in Enthymemate collocatis; nam ſi major terminus ſemel ſolùm ſumatur, deficit major propoſitio; ſi autem ſemel minor, ea deficit; prædicatum autem concluſionis, major terminus; ſubjectum, minor. In eo igitur caſu ex termino deficiente & medio formanda propoſitio eſt, quæ adjecta prioribus conſummatum ſyllogiſmum facit *V. G.* Omne animal currit; ergò omnis homo currit. Major terminus *currit*, ibi bis ponitur, ergò major propoſitio non deficit, ſed minor, quia minor terminus (homo) ſemel tantùm recenſetur. Minor igitur propoſitio ex deficiente minori termino, & medio termino fabricanda eſt, Omnis homo eſt animal, & perfectus evadit Syllogiſmus.

Object. Enthymema & Syllogiſmus ſunt diverſæ ſpecies argumentationis, ergò Syllogiſmus non prædicatur de Enthymemate, & conſequenter malè definitur.

Reſp. Enthymema & Syllogiſmus explicatus & perfectus ſunt diverſæ ſpecies: Enthymema

mema autem est syllogismus imperfectus & implicitus.

Ob. Omnis reductio est posterioris in priora, sed syllogismus non est prior Enthymemate, quia species ejusdem generis sunt simul natura, affirmante *Arist. in post-prædicamentis, in cap. de modis simul:* ergò Enthymema non reducitur ad syllogismum.

Resp. Prius bifariàm dicitur

1. Origine, constitutione, sic Enthymema & syllogismus simul sunt, ut omnes species ejusdem generis.

2. Perfectione, & sic syllogismus est prior Enthymemate, & perfectior, & sic reducitur Enthymema ad syllogismum.

SECTIO XXVIII

De Inductione.

Def. INductio est argumentatio procedens à singularibus sufficienter enumeratis ad universale: ut, *Socrates* est rationalis, *Plato* est rationalis, & sic de cæteris: ergò omnis homo est rationalis.

(Argumentatio) genus est in definitione, quam duæ sequuntur differentiæ.

1. Prior (procedens à singularibus) per eam

eam enim à Syllogismo & Enthymemate discernitur, quæ procedunt ab universalibus ad universalia, vel ad singularia: (à singularibus scil. sufficienter enumeratis) 1. omnibus simul collectis in antecedente,

2. Posterior (ad universale) per eam autem discernitur ab exemplo, quòd ab uno singulari procedit ad aliud, & non ad universale.

Notandum, quòd singulare bifariàm accipitur

1. Absolutè vel pro individuo ut *Socrate, Virgilio.*

2. Comparatè, pro minùs universali, scil. pro inferiori respectu alicujus superioris, quomodo species alicujus generis possunt dici ejus singularia, ut homo, & brutum animalis; & hoc modo sumitur singulare in definitione inductionis.

Notandum item, quòd universale capitur

1. Indefinitè, ut in hac, homo spirat.

2. Universaliter, ut hac, omnis homo spirat; & hoc modo intelligitur fieri progressum ad universale in inductione.

Objectio: Argumentatio omnis est motus intellectus & per consequens inductio: sed intellectus non procedit ex singularibus, cùm non cognoscat singularia, cùm proprium objectum intellectûs sit universale, ut singulare sensûs. 1.

Phys-

phyſ. cap. 3. Ergo inductio non eſt à ſingularibus.

Reſp. Intellectus conſideratur vel
1. Per ſe, & ſic ſolùm univerſalia cognoſcit.
2. Quatenus unitur cum ſenſu, & ſic cognoſcit ſingularia.

Object. In omni argumentatione antecedens debet eſſe notius conſequente: at ſingulare non eſt notius ſuo univerſali, ſed è contra, ut *Ariſt. phyſ. cap.* 1. docet: ergo non procedit à ſingularibus.

Reſp. Univerſale, quoad naturam; ſingulare, quoad nos, notius eſt.

Notitia duplex,
1. Apprehenſiva, qua aliquid quovis modo intelligitur: ſic ſingulare nobis notius quàm univerſale.
2. Demonſtrativa, qua aliquid perfectè cognoſcitur: ſic univerſale nobis notius ſingularibus.

Object. In hoc argumento à ſingularibus ad univerſalia proceditur: *Socrates* currit, *Plato* currit, & ſic de cæteris omnibus hominibus, ergo omnis aſinus currit: tamen ibi non eſt bona conſequentia.

Reſp. Inductio eſt, in quâ arguitur à ſingularibus non ad quodvis univerſale, ſed eorum ſingularium quæ adducuntur in antecedente.

SECTIO

SECTIO XXIX.

De Exemplo.

Def. EXemplum est argumentatio, in qua ex uno aut quibusdam singularibus alterum probatur, vi alicujus similitudinis in ipsis existentis: ut *Socrates* est rationalis, & *Plato* est rationalis, ergo *Nicomachus* est rationalis.

In qua definitione partes observantur: nam ponitur (argumentatio) loco generis: duplex autem differentia.

1. Prior (in qua ex uno aut quibusdam singularibus) nempè in antecedente positis, quæ adjicitur ad differentiam Enthymematis & Syllogismi quæ ab universalibus procedunt.

2. Posterior (alterum singulare probatur) i. in consequente inducitur, quæ differentia adjicitur ut discernatur ab inductione, in qua à singularibus collectis arguitur ad universale.

Tertia pars definitionis (vi alicujus similitudinis in ipsis existentis) quæ ostendit unde vis probationis procedit in exemplo, nimirùm propter similitudinem ipsorum singularium quorum alterum infert, alterum infertur ad se invicem. Sicut autem Enthymema reducitur ad Syllogismum, sic exemplum ad inductionem, sed duplici factâ mutatione, alterâ in antecedente, in qua perfectam oportet esse enume-

enumerationem singularium; altera in consequente, in qua singulare oportet mutari in universale.

Object. Unum singulare alteri simile, non est notius altero, sed omnis argumentatio procedit à magis noto ad minùs notum, ergo exemplum non est argumentatio.

Resp. Singularia considerantur dupliciter, nempe
1. Quoad rem ipsam & materiam, & sic unum singulare non est notius altero.
2. Quoad nos, & sic unum singulare notius altero esse potest, & sic aliud probare potest.

Object. Quod rem solùm illustrat, id non probat: sed exemplum solùm illustrat, ut omnes dicunt Dialectici: ergo non probat, & per consequens non ostendit unum singulare ex altero.

Resp. Exemplum spectatur vel
1. Sub generali ratione argumentationis, quatenus quædam argumentatio est, & sic probat.
2. Sub particulari ratione exempli, quatenus exemplum est, & sic illustrat, probat igitur ratione illationis, illustrat ratione similitudinis.

Exempla

Exempla sunt duplicis ordinis: alia enim adhibita sunt

1. Ad præcepta intelligenda, & ea solùm illustrant.

2. Ad conclusiones inferendas, & ea proculdubiò probant; maxima autem pars Dialecticorum diversa hæc exemplorum genera confundentes ex ignorantia, omnia exempla illustrare solummodo, non probare existimant. Hinc clamant, sed falsò, sed imperitè, sine veritate, sine arte. Qui tamen error à communi ore omnium sæ aures affecit falso sono; & infecit animos falso sensu. Tantum est aliena lingua nostræ menti præjudicium.

Every Virtuous Action tends to Happiness
Every Virtuous Action is a Moral Action
Some Moral Action, not Every Moral
In Darapti

FINIS.

Cum id non habeas, quod tibi nec usu nec natura sit aptum; non careas, etiamsi sentias te non habere. Tusc. q. 1. §. 36.